
JOSIK J.

CSALÁD-

ÉLET.

1.

87722

10041

1. Lekt

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Act Book

I

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

20,041.

I. Szék.

CSALÁDÉLET.

REGÉNY.

KÉT KÖTETBEN.

IRTA

JÓSIKA JÚLIA.

ELSŐ KÖTET.

PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

MDCCLXII.

CSALÁDÉLET.

REGÉNY.

KÉT KÖTETBEN.

IRTA

JÓSIKA JÚLIA.

ELSŐ KÖTET.

PESTEN.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

—
MDCCLXII.

87722

CSALÁDÉLET.

Országos Széchényi Könyvtár
ELSŐ KÖTET.

I.

A halvány téli napnak sugárai bucsut vettek a vidéktől; s mintha a hó csak végképeni eltünésöket várta volna, hogy hulljon le az itt-ott nehézkesen s alacsonyan függő felhőkből, havazni kezdett; még pedig oly sűrűn, hogy Debreczen városa utczái nem sokára vastag hóréteggel valának elfödve.

Ne maradj oly sokáig künn a hideg tornáczon Kata; — szólt édes anyám szelíd hangja az ebédlőből, melynek ajtaját kissé nyitva tartotta; — jer be a meleg szobába; hiszen már félig meg vagy fagyva.

Ritka gyermek ki ne szeretné a havat hullni látni; s így én is — akkor nyolcz éves leányka, ép és egészséges, — keveset gondolva a hideggel, már jó negyedóra óta a tornáczon időztem, lesvén hogy borít el mindent a lágy, tiszta hó, sűrű fehér fátyolával.

Benn a szobában, nyoma sem volt az elég kemény hidegnek. A nagy zöld keme-
cze jótévő meleggel árasztotta el az egész
hézagot, melynek nem túl a rendén nagy ab-
lakai a németutczára nyiltak.

A fekete bőrrel borított pamlagon, mely
a két ablak közt állt, anyám foglalta el az
egyik szögletet, forgatván fonókerékét, —
mert akkor tájban, azaz 1812-ben, a jó házi-
nők még fanni és szőni szoktak.

A másik szögletben atyám ült; pipával
szájában, szemüveggel orrán, s hirlappal ke-
zében, melynek olvasásába annyira elmerült,
hogy tudomást sem vett arról mi körülötte
történt; szerencsémre, — különben ki nem
kerültem volna a leczkét — tornáczbeli kissé
didergős andalgásomért.

Idősb testvérbátyám Lajos, akkor ti-
zenkét éves, csinos, sugár fiú, a pamlag-
előtti asztal másik oldalán ült, két régi pisz-
toly tisztogatásával elfoglalva, melyekre
édes anyám olykor nyugtalan tekintetet
vetett.

Vigyázz Lajos; szólt végre óva intve — ne forgasd a fegyvert oly könnyelműen; ki tudja, nincsen-e megtöltve.

Ne féljen semmit jó anyám! — felelt a fiu nevetve, s kissé gúnyos kifejezéssel eleven fekete szemeiben; — tudok én fegyverrel bánni; Jankó tanított e nemben mindenre mi szükséges; s aztán tiz éve legalább, hogy senki sem nyult e pisztolyokhoz.

Annál valószínűbb, hogy a töltés bennmaradt; — felelt anyám.

Hiszen Lajos nem kisasszony, hogy a fegyvertől rettegjen! — szólt közbe hevesen atyám: kinek figyelmét magára vonta a kisvita anya és fiu közt; — de az asszonyok midig félnek! — tevé hozzá vállat vonitva, s atyám ismét hirlapjához fordult.

Lajos újra elővette pisztolyait, mig én széke mögé állván, figyelemmel néztem működéseit.

Testvérnéném Ágnes, tiz éves, szelid, szőke leányka, alacsony széken ült anyám mellett, kötésével kezében; s valahányszor

Lajos élénkebben forgatta fegyvereit, közelebb simult anyámhoz, s félénken emelte nagy barna szemeit bátyjához, ki, látván nyugtalanságát, s tudván hogy nem mer szólni, mert édes atyánk pirongatásától tart, mindinkább s némileg paczkázva kezelte a lószert.

Lajos jó fiu volt s egész szivből ragaszkodott hozzánk; de hol van a fivér, kivált ha idősebb nővéreinél, ki ne szeretné ezeket kissé megboszantani, ha teheti, s főleg természetes félénkségökkel szemközt, férfias bátorságát fitogtatni.

Mi is teljes mértékben részesültünk e kellemetlenségben; kivéve harmadik nővéremet Cornéliát vagy Nellit, a hogy mindenki nevezte a háznál.

Ez, ámbár csak hat éves, oly bátor, mondhatnám vakmerő személyecske volt, hogy a fiúk előtt némi tekintélyt vivott ki magának, ugy hogy nem merték őt soha bántani.

Nelli szabályos arczéle, lángoló fekete

szemei, dús, sötét hajzata, és sűrű szemöldei, melyeket nem egyszer viharos arczkifejezéssel összehúzott — mert szokása volt hirtelen haragra lobbanni, de épen oly hamar ki is tudott békülni; — oly egészset képeztek, mely nem ígért ugyan valódi szépséget jövőben, de mindenesetre érdeket gerjesztett mindenkiben, ki e kis leányt többször látta.

Legkisebb nővérem Nina, gyenge koradaczára, mert akkor alig töltötte be negyedik évét, a legnagyobb ellentétet képezte Nellivel.

Lehetetlen valami szebbet s gyöngébbet látni e kedves gyermeknél; ki nemcsak az egész háznak, de úgy szólván az egész városnak kegyencze volt.

Mindenki bámulta, szerette, babusgatta, és rontotta e kis angyalképű teremtet, aranyszínű, selyem lágy fürteivel, ég szín szemeivel, gömbölyű, hófehér tagjaival, s valóban ígésző mosolyával, melyben a legnagyobb szivjóság tükrözte magát vissza; de a mellett egy kis ártatlan tetszvágy is; mert

Nina nagyon is jól tudta már hogy szép és kedves, s hogy minden mozdulata valami természetes, de ellenállhatlan kecscesel bir.

Mig mi mindnyájan — még a csendesebb és korához képest igen kifejlett Ágnes sem kivéve — nem egyszer érdemeltük anyám szelid feddését, s öreg dajkánk Boris leányasszonynak, nem szelid s még kevésbbé rövid vagy gyöngéd pirongatásait, mert játék közben összerücsköltük, elszakítottuk, vagy bepiszkoltuk öltönyeinket, addig a kis Nina mindig oly tisztán s csinosan maradt mint a baba; s azért a dada által, — ez volt Borisnak közönséges neve a háznál — nem egyszer példányként állíttatott idősebb nővérei elé.

Ez más körülmények közt talán irigységet s roszakaratot szülhetett volna a többi testvérek közt; de nálunk ez nem így volt. Ki irigyelhette volna a dicséretet a kedves Ninától? s ki neheztelhetett volna e kis tündérre?

Mi nem, — annyi bizonyos; s azért reánk

nézve az öreg dajkának előszeretete káros befolyás nélkül maradott; de ugy állt-e a dolog Ninára nézve is? — ez más kérdés, mely akkor nem jutott eszünkbe, s melyre a felelet még a jövőnek leplei közt pihent.

Nina kis szalmaszéken ült, alacsony asztal előtt, öltöztetvén csinos bábját, melyet nem rég ajándokul kapott a tiszteletes asszonytól, ki keresztanyja volt.

Nelli, nem messze tőle Gábor testvéremnek egyik ostorára, uj csapót illesztett s időnkint némi megvetéssel tekintet a czifra bábura.

Ő bábukkal soha sem játszott; de annál inkább ostorral, dobbal, karddal s egyéb fiúnak való játékszerrel; miért jó anyám nem egyszer sóhajtvá fejet csóvált, míg atyám jóízűen nevetett aggodalmán.

Hiába, édes Klárim! — szólt ilyenkor atyám tréfásan anyámhoz; — e kis leánykával tévedés történt; sokkal inkább illenék fiúnak!

Gábor testvérem tizennégy éves fiu

volt; kevésbé szép, eleven és eszes bátyjánál, de kedélyesebb s nyugodtabb; azért talán nővérei közt több népszerűséggel is birt amannál.

Ha akár mibe fivéreink segítségére szorultunk, ezt mindig Gábortól nyertük meg, ki korban is közelebb állt hozzánk mint Lajos.

Legnagyobb hibája gondatlansága volt, mely nem egyszer a könnyelműség határaihoz közelgett, s jó adag restség. Szüleink aggódtak ezért s küzdöttek e hibák ellen, ha különben nagyon is szerették a jó becsületes fiút.

Gábor leginkább Ágneshez hasonlított, míg Lajosban és Nelliben mindenki első pillanatra testvérekre ismerhetett: csakhogy Lajos szebb volt a kis barna Nellinél.

Nina anyámhoz hasonlított, ki fiatal korában nagyon szép lehetett; s most is, mint hat gyermeknek anyja, még deli nő vala.

S mit mondjak rólam? az egyedüliről; e számos családban, kit sem szépnek, de még csinosnak sem lehetett mondani?

A ki e sorokat olvassa, képzeljen magának egy kis sovány teremtet, kinek vonásai nagyobbak, mintsem hogy szépek lehetnének, kinek homlokát a szépészet kétségen kívül tul a rendén magasnak és szélesnek találta volna, orrát igen hosszúnak, száját igen nagynak, s kinek egyedüli szépsége — ha olyanról csak szó is lehetett — karsu természetben és nagy aczélszinü szemeiben rejlett.

Testvéreim azonban igénytelen külső mellett is szerettek, s gyakran reám szorultak; mert az enyim volt a hat közt a leggyakorlatibb fő; s kis száraz kezeim is nagy ügyességgel birtak, és sokat ki tudtak vinni, mibe a többinek bele tört a kése.

Legnagyobb hibáim közé tartoztak akkor a kíváncsiság, s bizonyos neme a pedánságnak, melyért gyakran jól kikaczagtak.

Aztán igen gyorsan pergett a nyelvem, s véleményemet mindig ki is pottyantottam; miért atyám egyszer mint másszor keményen megleczkézett; mert akkor tájban a legtöbb

szülő még azon hiszemben volt, hogy a gyermeknek hallgatni kell, ha idősb személyek beszélgetnek.

Ez azóta megváltozott; s ha az utolsó évtizedben születtem volna, mindenesetre boldogabb gyermek lennék mint voltam, e század elején.

De valjon későbbben nem fizetném-e meg keservesen e rövid boldogság árát? — ez más kérdés.

Én, megvallom, csak azt hiszem, hogy jobb az úgy a hogy volt.

De hadd térjek vissza ama téli esthez, mely több fontossággal bírt családom jövőjére, mint azt valamelyikünk hitte volna.

Mig mindenki csendesen folytatta foglalatosságát, én pedig, mint mondám, kíváncsian néztem hogy tisztogatja Lajos bátyám a régi pisztolyokat, egyszerre úgy tetszett nekem, mintha a villám csapna le szemeim előtt, s paff! — hangzott a szobán keresztül, úgy hogy minden ablak reszketett, mig az egész ház füsttel telt meg.

Jézus! — hangzott szegény anyám szava.

Nina élesen felsikoltott, atyám felugrott a pamlagról, én pedig ijedtemben egyetlen hangot sem birtam ejteni, hanem két kezemmel takartam be halvány arczomat, s reszketve vártam mi fog most történni.

Midőn ismét feltekintettem, Lajos bátyám halálra vált arczczal, s kétségbeeséssel szép vonásain, mint a kőszobor ült székeben; míg szemközt vele Nelli nővérem állt, a ketté tört ostorral kezében, s neheztelve összevonván sűrű szemöldeit.

Ha máskor célba akarsz löni Lajos — szólt végre a kis leányka bátor hangon — mondd meg előre; most is ha szólsz, megszzebbre tartom az ostort; így könnyen Ninát találhattad volna!

Édes anyám más két kisebb leánya mellett volt, összevissza csókolván őket, örömében hogy a fenyegető veszélytől megmentette őket az Isten; mert a töltés, mely csakugyan még az egyik pisztolyban létezett, Gábor ostorát Nelli kezei közt törte össze,

s aztán, nem messze Ninától, a falba fura-
kozott.

Most a cselédek, kik a konyhában hal-
lották a lövést, rémulten a szobába rohan-
tak. Anyám megnyugtatta őket, míg atyám
pár intő s feddő szót intézett szegény Lajos-
hoz; elfelejtvén, hogy még pár perczel ez-
előtt ő sem hitte a veszély lehetőségét.

A legtöbb nő, anyám helyzetében, al-
kalmasint dicsekedett volna helyes előrelá-
tásával; de anyám nem volt közönséges nő,
főleg igen jól tudott hallgatni, mit, — azt
állítják legalább a férfiak — mi hölgyek leg-
nehezebben szoktunk megtanulni.

Én ebben, mint fájdalom sok másban
nem követtem példáját; nyelvem viszkedett
bele hogy mondhassam minden embernek
minő sokkal eszélyesebb kedves anyám a
többinél; s alig lőn egy kis csend, már ké-
szen voltam megjegyzésemmel :

Anyám előre mondta, hogy vigyázni
kell s hogy töltés lehet a pisztolyban.

Csitt Kata; — intett jó anyám.

Atyám kissé hevesen felém fordult, s már azt hittem hogy a kemény leczkét ki nem kerülöm. De egyszerre a szigor eltűnt vonásaiból, szemében mintha köny csillogna; s kezet nyujtván édes anyámnak szelid hangon szólt:

Jól mondod Katám! anyádnak mindig igaza van, s azért nektek mindnyájatoknak követni kell legkisebb intését is.

E perczben fölpattant az ajtó s Gábor testvérem rohant azon be, könyveivel s írásaival hóna alatt.

Gábor urfinak már jó félórával ezelőtt haza kellett volna térnie az iskolából, de ő többnyire még időzni szokott az utczákon iskolatársaival, mielőtt haza jönne, s az ujonnan esett hó erre ma még több alkalmat nyujtott. Látszott öltözetén, hogy a csata hólapdákkal keményen folyt oda künn.

Kocsi dőlt fel, épen kapunk előtt; — kiáltott föl, egy szögeletbe dobván könyveit; — jer Lajos, hadd segítsünk az utasokon! — De mi történt itt? — folytatá, ész-

revén az általános fölindulást; — hiszen mindnyájan olyanok vagytok, mintha kísértetet láttatok volna!

Közel voltunk hozzá, Gáborkám! — felelt Boris, feddő tekintettel Lajosra.

De atyám, véget akarván vetni az egész jelenetnek, szavába vágott.

Majd máskor Boris; most jertek mindketten fiaim; nyujtsunk segédkezet a feldölt koci fölemelésére.

Avval atyám, Lajos és Gábor elhagyták a szobát, s a cselédek, Borison kívül, ki Ninát csitította s babusgatta, követték őket.

II.

Mig atyám és a fiúk kimentek, Nelli és én az egyik ablakhoz siettünk, melyen át a feldőlt kocsit látni lehetett.

Ez könnyü de csinos utazó-kocsi volt, melyből épen most egy magas, de atyámnál valamivel idősbnek látszó ur, szép meleg bundában, szállt ki; nem csekély bajjal, mert a kocsi, melynek egyik kereke el volt törve, egészen oldalt esett.

Nagy szakállú vadász segített e mütét kivitelében gazdájának; mig a kocsis minden erejét megfeszítette hogy a szép, ötös fogatot féken tartsa, és mindenféle csőcselék nép lassankint a kocsi körül gyűlt.

Most Jankó, atyám öreg huszára, lépett ki a házból, lámpással kezében; s aztán atyám jött, botjára támaszkodván; mert szerencsétlen esés következtében, már évek óta

sánta volt; s az idegenhez közeledvén, mozdulataiból s arczkifejezéséből láttam hogy ezt hija a házba.

Az idegen kissé leeresztette bundáját, s fölemelte utazó-sipkáját, mely, alkalmasint az esés következtében, mélyen be volt nyomva homlokába; aztán a két férfiú pár másodperczig egymásra bámult, s végre hangos felkiáltással, egymás nyakába borult, a körülállók nem csekély meglepetésére.

Oh anyám, anyám! jöjön csak! — kiáltottam föl, feszült figyelemmel nézvén e szokatlan jelenetet; — atyám s az idegen úr ölelkeznek. Oh! most házunk felé fordulnak, atyám ide mutat — bejönnek — igen anyám, az idegen úr hozzánk jő!

Anyám, még kissé elkábulva a kiállt ijedtségtől, eddig nem igen gondolt avval mi az utcán történt; de felkiáltásaim által figyelmeztetve, egy pillantást vetett az utcára s aztán a szoba körül, melyben nem volt épen példás a rend.

Hamar gyermekeim! — szólt aztán hoz-

zánk fordulva; — segítsetek; hadd szedjük kissé rendbe a szobát. Vidd el Gábor könyveit, Nelli; s te Kata hord el Nina bábuját s egyéb játékszereit. — Csitt leányom, — folytatá Ninához intézvén szavait, — ne sirj, különben kiküldlek a konyhába Borissal.

Beszéd közben anyám, Ágnes testvérem segítségével, helyreállíttatá, a mennyre az idő engedte, a rendet; s aztán egy tekintetet vetett a tükörbe, mely a pamlag fölött függött, lesimítván még mindig szép, barna haját, s a kis magyaros főkötőt; végre lépteket hallván a tornáczon, az ajtó felé sietett, melyen át most atyám s az idegen jöttek a szobába.

Ifjúkori barátom s bajtársam, gróf Bajnoki édes Klárim; — szólt atyám, az idegenre mutatván, ki, meghajtotta magát s elfoglalta a széket, melylyel anyám kínálta.

Remélem esés közben nem lett baja, gróf ur? — kérdezte anyám — helyet foglalva a pamlagon.

Legkisebb sem; — felelt az idegen; —

sőt örülni kezdek balesetemen, mivel össze-
vezetett újra legrégibb barátommal.

Siettesd a vacsorát, Klári, — szólta
atyám; — míg elkészült, talán egy kis jó to-
kajival szolgálhatnék gróf Bajnoki? jól föl-
melegíti nagyságodat a hideg s hosszas uta-
zás után.

Mi jut eszedbe Zsiga pajtásom, legré-
gibb barátoddal ily feszesen bánni? — kiál-
tott föl a gróf, neheztelve; — ha nem aka-
rod hogy tüstént távozzak, szólíts a régi jó
szokás szerint Ferinek; különben megha-
ragszom, még pedig amugy igazán.

Atyám vidám mosolylyal nyujtott kezét
rég barátjának; aztán a tokaji után sietett;
s alig fél órával később, mindnyájan leültünk
vacsorához, mely, ugy látszott legalább,
igen jól esett előkelő vendégünknek.

Vacsora után anyám, a dadával és Ág-
nessel rendbehozta a vendégszobát, míg a
két barát pipázgatva beszélgetett régi idők-
ről; mert a gróf atyám kérésére, megígérte
hogy nálunk fog hálni.

Nemsokára Boris vissza jött, s engem, Nellivel s Ninával együtt, elvitt szobánkba, rég elmulván már a lefekvés ideje; de ha parancsára le is feküdtem, sok idő telt el még, mielőtt elaludtam; annyira fel volt izgatva eleven képzelőtehetségem az utolsó órák alatt történtek által.

* * *

Atyám, Kovács Zsigmond, jó nemes család ivadéka, fiatal korában huszártiszt volt; s egy ezredben szolgálván gróf Bajnoki Ferenczcel, a két ifju sokat volt együtt, s benső barátság fejlett ki köztök lassanként.

Bajnoki atyja gazdag és befolyásos ur levén, fia természetesen sokkal gyorsabb előléptetésnek örült mint atyám, kinek szülei rég meghaltak, kinek vagyona igen csekély volt, s nem is bírt valami befolyásos jóakárával; ugy hogy az egyik, más ezredbe már őrnagygyá neveztetett ki, midőn a másik még csak a legidősebb főhadnagy volt ezredében.

Bajnoki dragonyos ezredbe tétetett át, mely Magyarországon állomásozott, míg atyám ezrede Gallicziába küldetett, hol évenként át egy rossz állomásból a másikba vándoroltak tisztjei. Eleinte sűrű levelezés folyt a két barát közt; aztán — a hogy az történni szokott mindig a világban, — a levelek ritkábban irattak, mind két részről; új barátságok, új összeköttetések csusztak lassanként a régiek helyébe; pár évmulva a levelek kimaradtak, s a két barát nem hallott többé semmit egymásról.

Atyám akkor éppen új házas levén, keveset gondolt unalmas állomásaival; s csak fiatal nejét sajnálta a sok piszok, rendetlenség és alkalmatlanságért, melytől meg nem kimélhette szegényt.

Éppen kapitányi kinevezését vette volt, midőn lova megrugta s eltörte lábát. Hosszú szenvedés után, a csont összefort ugyan, de szegény atyám sánta maradott, úgy hogy lóra nem ülhetett többé.

Kénytelen lőn tehát a katonaságot el-

hagyni s Debreczenbe húzódni, hol elég jó háza s egy kis tanyája volt, a város határán.

Ebből állt minden vagyona, anyám hozományán kívül, ki csekély kiterjedésű pusztát bírt Szabolcsmegyében.

E kis jószág haszonbérbe adatott, igen messze esvén szülőim lakhelyétől, körül-belül négy száz pengő forintot hozott be évenként; jó termés mellett a debreczeni tanya is annyit, olykor valamivel többet jövedelmezett, s ahoz járult még atyám csekély nyugdíja.

Ebből kellett tehát élni a nyolcz személyből álló családnak; s ha anyám nem oly jó és szorgalmatos gazdasszony, ha atyám nem folytatja oly gondosan kis gazdaságát, s kerül minden fölösleges költséget, nem tudom hogy húzzuk ki ám olykor az évet.

De mind arról csak később lőn fogalmam; gyermekkoromban, nem érezvén soha hiányt, vagy fogyatkozást, nem törtem fejemet ily dolgokon.

Bajnoki gróf három napig maradt házunknál, míg összetört kocsija helyreállított, úgy hogy utját folytathatta Erdély felé.

E három nap alatt szülőim sokat beszélgettek s tanácskoztak vendégükkel, de miről? arról mi nem tudtunk semmit, Lajos bátyámat kivéve, ki olykor résztvett társalgásukban s napról napra derültebb s vidámabb lőn; míg anyám olykor sohajtozott, sőt titkon könyeket is ejtett, mindamellett hogy szép vonásai nemét a megnyugtatósnak s meglegedésnek árulták el.

Én, természetes vizsgaságomnál fogva eleget törtem rajta fejemet; de bár nem egy elejtett szót tudtam is olykor kilesni, mint például : Cadett, — huszárezred, — nevelés, — egyetlen leányom, — Zulag, — carrière, sat. — azokból nem valék képes semmit kiokoskodni, s ezt annyival kevésbbé, mivel az akkori szokás szerint, igen sok német és franczia szó vegyítettett a társalgásba, mely nem ritkán egészen német nyelven folyt, míg én, ki Debreczenben, e tősgyöke-

res magyar városban, születtem s növekedtem, nem tudtam s értettem egyebet anyanyelvemnél — legalább akkor még nem.

Csak pár hónappal előkelő vendégünk távozása után, oldatott föl előttünk a talány: s e föloldás számtalan könybe került nekem, Ágnesnek s a kis Ninának, Nelli könnyebb vállra vette a dolgot; ő nem volt sem érzékeny sem igen lágy szívű, s mindenben a fényes oldalt tudta inkább kiemelni.

Egy szép reggel megtudtuk, hogy Lajos bátyám, ki régóta vágyott a katonaságra, Bajnoki gróf befolyása következtében, ki van nevezve Cadettnek — (most hadfinak kellene mondanom, de e szót akkor még nem találták föl) a Nádor-huszároknál, s hogy a gróf évenként kétszáz pengő forinttal toldja járandóságát, addig míg hadnagyságra vergődik.

Ez volt a hír, mely Lajost égis emelte, míg az egész gyermeksereg jajveszéklésre fakadt, mert a jókedvű, s jószívű, habár

kissé heves és szeles Lajos, átalános kegyenczünk volt a háznál.

Nelli azonban szidott bennünket panaszainkért, állitván, hogy bolondság azért sirni mi Lajosra nézve szerencse. Bár én is fiu volnék — fakadt ki ilyenkor a kis leány, összehúzván sűrű szemöldeit s állásba tevén magát, — tüstént katonának állnék be.

Talán dobosnak; — nevetett Lajos, — ha nem volnál kisebb a dobnál, Nellikém!

Mire Nelli haragra lobbant, s büszkén elhagyta a szobát, hogy a dadánál panaszt tegyen.

Most szokatlan élénkség és munkásság keletkezett a háznál. Anyám szép fehér vászon végeket keresett ki a roppant nagy tölgy ládából, mely a kamrát félig betöltötte, s Borissal együtt folytonosan szabott és varrt.

Ágnes és én egész nap mozgattuk kötő pálczáinkat, s olykor még az iskolából is elmaradtunk, csak hogy a hat pár harisnya

készen legyen a maga idejében, melyre Lajosnak még szüksége volt.

Nelli ebben nem volt segítségünkre, mert anyámnak nem csekély boszuságára a kis leány női munkák tanulásában épen oly rest és ügyetlen volt, minő könnyen tanult olvasni, írni és számolni. Főleg az utolsóban mindig ő volt az első a többi tanítvány közt.

Mig a háznál folyt a munka, atyám sem maradt tétlen. Lajosnak az egyenruhára — akkori szólásmód szerént, uniformra volt szüksége, s számtalan más apróságokra, melyeknek megrendelése természetesen az ő dolga volt.

Igy mult el két hónap, oly hamar, hogy azt sem tudtuk hová lett az idő; s Lajos bucsut vón tőlünk atyámmal együtt, ki elki-sérte őt Pestig.

* * *

Csak most, midőn a család legidősebb gyermeke elhagyta az atyai házat, éreztük,

minő nagy része a házi napfénynek áradozott épen tőle ki.

Mindenütt hibázott nekünk ifjú csengő hangja, vidám nevetése, ügyes, bár többnyire kissé elhamarkodott segítsége minden kis baj, vagy akadály alkalmával.

Gyakran történik ez életben, hogy akár minek vagy kinek valódi becsét csak akkor tudjuk egész mértékben fölfogni, midőn nélkülöznünk kell azt.

Igen csendesen folyt le, reánk nézve, a rendkívül kemény télnek hátra lévő része, bár minő zajosan is harsogtak künn, a nagy világban, a harcznak harsonái.

Atyám s anyám a Lajos részére tett költségek után, sok bajjal s gonddal küzdöttek, mi természetesen komolylyá tevé őket, s mi gyermekek tanultunk, dolgoztunk és játszottunk — de mind ezt nem épen a régi kedvvel.

A tavasz beállt végre, s vele együtt reánk nézve új veszteség.

Atyámnak szokása volt, ha nem tartózkodott a tanyán, minden reggel a postára menni, hirlapjáért s a netalán érkezendő levelekért.

De az utóbbiak csak gyéren jelentkeztek, mert szülőimnek kevés rokonai, s még kevesebb összeköttetései voltak a szűk körön kívül, melyben mozogtak.

Egy aprilisi napon azonban, atyám nyitott levéllel kezében érkezett haza a postáról; s a hirlapot fölbontatlanul az asztalra vetvén, anyámat kiszólította az ebédlőből, hol közönségesen tartózkodtunk, s a mellékszobában sokáig hallottuk őket beszélgetni és tanácskozni.

Midőn végre visszajöttek, könyvek úsztak jó anyám szemeiben, s atyám is komoly volt, de nem roskedvű, sőt megelégedettnek látszott.

A többinek az nem igen tűnt föl; de nekem az effélére mindig éles szemem volt s azt is véltem észrevenni, hogy anyám, valahányszor Ágnesre estek szemei, sohajto-

zott, mindamellettt hogy mosoly lebegett ajkai körül.

Lassanként megtudtuk mi van készülőben.

Bajnoki grófnak, ki pár évvel később házasodott atyámnál, egyetlen leánya Lori, — kissé idősebb Ágnesnél, — gyöngye gyermek volt, s a mellett tanulásra nem igen hajlandó. Szülői, kik csak e gyermekben éltek, azt hitték, hogy ha valami kedves játszó- és tanulótársat szerezhetnek leányuk mellé, ez is talán elevenebb, vidámabb leendő, s több kedvvel fog tanulni.

Erről tanácskozván nejével, Bajnoki grófnak Ágnes testvérem jutott eszébe, kinek csinos külseje, s szelíd, csendes magaviselete kedvező benyomást tőn reá, mig nálunk tartózkodott.

Ennek következtében iratott az elébb említett levél, melyben Ágneszt kérte el szülőimtől, igérvén, hogy leányával együtt, s vele egészen egyformán, fogja növeltetni s második leányaként tekinteni.

Ha később, — így folytató a gróf levelét — jól férjhez találna menni, kiházásítása az ő és neje gondja leend.

Szülőim, — főleg anyám — sokáig időztek és haboztak. Kedves leányuktól elválni, hosszú időre, talán örökre; őt ugyszólván kiszakítani a gyermekfüzérből, mely körülök virított s életük egész boldogságát képezte — ez nehéz, nehéz föladat volt, ha a gróf ajánlata mellett hatalmasan fölszólt is az eszélyesség.

Ha csak valamivel vagyonosabb lett volna családuknak, meg vagyok győződve, hogy anyám soha sem adja beegyezését e tervbe. De az idők nehezek valának, s szülőim a legjobb esetben sem képesek Ágnesnek oly előnyöket szerezni, mint a minőkkel a gróf ajánlata kínálkozott.

Ez volt a gondolat, mely végre győzött. Szülőim azt hitték hogy az áldozat, mely tőlök követeltetik, csak szeretett leányuk javára lehet — s így Ágnes is kevés idő múlva eltűnt családi körünkből.

Ujra kettőztetett munkásság uralkodott a háznál, mert jó anyám azt akarta, hogy kedves gyermeke minden szükségessel bőven felkészülve, hagyja el az atyai házat; s pár héti sürgés-forgás után, mely alatt nem egy titkos könyv hullott a szép fehér gyolcsra, s a készülöben levő zsebkendőkre s harisnyákra, csend lön köztünk, mert a szelid Ágnes is — oh minő nehezen! — vált el tőlünk, és atyámmal Borsodmegye felé utazott, hol a Bajnoki család, szép falusi jószágán, szokta a nyári hónapokat tölteni.

III.

Atyám pár hét múlva haza érkezőn, nem tudott eléggé dicsekedni a jó fogadtatással, melyet kedves Ágnesünk a grófi család részéről nyert; s anyám látszhatólag könnyebben lélekzett e kedvező hírek hallatára.

Ágnes gyakran írt, többnyire anyámnak; de levelei, titkokat nem foglalván magukban, közbirtokká váltak; a család minden tagja által számtalanszor elolvastattak, s ereklyékként tartattak meg.

Most is, annyi hosszú év után, még bírom ezen elsárgult levélcsomagot, kedves nővérem gyermekies irásával betöltve; s habár tudom is, hogy az ily levelek csak azoknak szoktak élvezet nyújtani, kik a kedves író ismerik és szeretik, még is ellent nem állhatok a váagnak legalább egyet, még pedig a legelső közt, itt lemásolni.

Pest, december 4-kén 1813.

Kedves jó anyám!

Rég nem irtam már, kedves anyámnak, ugy-e? hanem az korántsem restségből történt; el voltunk foglalva pogyászolással, mert beköltöztünk Pestre, s három nap óta itt vagyunk.

Be nagy város ez a Pest, s oly magasak a házak, oly czifrák a boltok! aztán annyi szép kocsi robog el házunk előtt a kövezeten, hogy olykor elkábul a sok lármától a fejem.

Már kétszer sétáltunk a kisasszonynyal a városban, és sétaközben igen sok boltban voltunk, Tömérdek szép dolgokat láttam, s csak azt sajnáltam, hogy szót sem értettem abból mit a boltoslegények mondtak a kisasszonynak és Lórinak, mert mindnyájan németül beszéltek. Pedig, bár mindennap szorgalmasan tanulom azt a nehéz német nyelvet, még keveset tudok, s csak akkor értem egy kicsit, mikor lassan beszélnek.

Lóri mindig kikaczag engem azért; de egyszer midőn a gróf jelen volt, azt mondá, hogy jobb németül nem tudni, mint hibásan magyarul beszélni; mire Lori elpirult, mert nem igen tud magyarul, s a grófné, összehuzván szemöldeit, valamit mondott francziául, mit természetesen nem értettem, mert csak kevés napja, hogy a kisasszonynyal, vagy gouvernante-al a hogy nevezik, francziául kezdem tanulni.

Be sokat kell tanulnom édes anyám! olykor bele is fáradok; de aztán eszembe jut, hogy jó atyámnak, midőn elbucsuztam tőle, megígértem mikép szorgalmasan fogok tanulni; s e gondolatra elmulik hanyagságom,

A gróf s a grófné igen jók hozzám; nem is félek tőlök már annyira mint ezelőtt; s Lorit szeretem — de mégis visszavágyok haza, édes anyámhoz s atyámhoz, s kedves testvéreimhez, kiket százszor csókolok. Azt hiszem Nelli jobban s hamarább tudna tanulni mint én, ki oly ügyetlen vagyok.

Mióta Pestre jöttünk már sok szép hol-

mit vett nekem a grófné. Fekete bársony kalapot rózsaszín atlaszszalaggal, aztán egy Wiklert, a hogy a köpenyt itt nevezik, és egy gyönyörű kék merinos ruhát — ezt legjobban szeretem. Bár Katának is volna ilyen, hiszen otthon mindig egyformán jártunk.

De a francia kisasszony szólít; itt a tánczmester; első leczkémet kell vennem tőle; bár kissé ügyesebb volnék!

Ismét hí a kisasszony, mennem kell. Édes anyámnak és atyámnak kezeit csókolván

maradok

holtig engedelmes leányuk

Kovács Ágnes.

U. I. A kis kanári madár megmaradt-e? aztán mi lett a piczusnak kölkeiből? A dadát csókolom.

Mig kedves nővérem így beleokult lassanként az egészen új életbe, mi otthon csendesen, szokott foglalatosságaink s egyszerű örömeink közt töltöttük a telet, mely, ne-

kem legalább, hosszabbnak tetszett mint máskor.

Ágnes levelei különös vágyat ébresztettek bennem; korántsem a sok és fényes dolgok után, melyekről minden levelében irt, hanem az alkalom után tanulni — többet tudni mint a mire a leányiskolában tanítottak, hova Nellivel és Ninával együtt jártam.

Igyekeztem a hogy tudtam a tanulási órákban, s otthon is, ha csak egy szabad perczem volt, azt tanulásra fordítottam, úgy hogy anyám nem egyszer megszólított elmerültségemért.

Pedig most kevesebbet értem a tanulásra mint azelőtt, midőn Ágnes még köztünk volt; mert én lévén a legidősebb leány a háznál, a háztartásban segítségére kellett lennem jó anyámnak, habár alig töltöttem be tizedik évemet.

Szegényes háztartásban korábban érnek meg a gyermekek, főleg a leányok; s oly korban, melyben gazdag háznál a kis leány még egészen gyermekként tekintetik, sze-

gény családnak leányai már osztoznak anyjuk gondjaiban s fáradságaiban.

Igy volt az legalább az én gyermekkoromban; de úgy hiszem az óta ez is megváltozott, és sok szegény anya fáradozik s igyekszik, míg leányai a kisasszonyokat játszóknak, s legfeljebb varrással töltik idejüket — ha a zongora és énekleczke nem veszi ezt igénybe.

Nekem, — a mint mondám — sok akadálylyal kellett küzdenem, hogy kielégíthessem ujjonnan fölébredt tanulási vágyamat; de mind a mellett felvergődtem majdnem minden ágában tanulmányainknak, az első helyre, és azt meg is tartottam; úgy hogy a következő nyárban, a nyilvános próbatét alkalmával, a superintendens urnak, ki azon jelen volt, föltűnt igyekezetem, s nem csekély zavaromra, nyilván, az egész iskola s a számos hallgatóság előtt, megdicsért engem, s kitartásra intett.

Ki volt e napon boldogabb nálamnál! főleg midőn édes anyám szemeiben csillogni

láttam az örömnök édes könyeit, s jó atyám, kitől mindenki a háznál kissé tartott, válamra tevé kezét s mosolyogva szólt :

Jól viselted magadat, kis leányom; nem is tudtam, hogy oly tudós személyke van házamnál.

De ez örömnaponak még más, sokkal fontosabb eredménye lón, reám nézve, melyről akkor nem is álmodtam.

Pár nappal a próbatét után, estefelé, midőn mindnyájan a kertben időztünk, mely házunk mögött nyúlt, s zöldséggel és gyümölcsrel látta el háztartásunkat; egyszerre az udvar felől tanítómat láttam közeledni, a dada által vezetettve, ki sietve tiszta előkötőt vett elé, és számtalanszor meghajtván magát, tipegett a koros férfiú mellett.

Atyám a lugosban csendesen pipázgott, míg anyám mellette ülvén varrással volt elfoglalva; Nelli és én zöld borsót szedtünk egy kosárba, másnapra, s Nina és Gábor a pirosuló ribiczke bokrok körül időztek.

Észre vevén a közeledőt, atyám felköl-

s eleibe sietett, nyájasan üdvözölvén a derék férfiut, ki pár percz mulva szülőimmal a lugosba ült; mig a dada, kinek anyám valamit sugott, nem sokára egy serleg borral s jó kalácsal tért vissza, mikkel anyám megkínálta vendégét.

Az iskolamester, vagy tanár a hogy most alkalmasint neveznék, hosszasan mulattott szülőimnél, s a beszélgetés élénken folyt, mely alatt nem egyszer felém fordultak a beszélgetők szemei.

Mennyire vágytam tudni miről van a szó, s mi dolgom nekem a tanácskozással; — mert hogy rólam szólnak, abban kétségem nem lehetett; — ugy szerettem volna a lugosba menni anyámhoz; de kosarunkban még kevés vala a borsó, s Nelli el nem eresztett, állítván, hogy ő egyedül késő estig sem tudna annyit szedni, mennyire Borisnak szüksége van; — mert a dada, mióta kis gyermek nem volt többé a háznál, a főzőnő hivatalába lépett, és Jankóval, az öreg huszárral együtt, az egész házimunkát végezte.

Körülbelől másfél óra mulva öreg mes-
terem elbucsuzott. Atyám kikísérte, egészen
az utczáig, s a derék férfiú kezét a legszíve-
sebben megszorította.

Másnap, ebéd után, midőn atyám pi-
pázgatva a pamlagon ült, mig anyám a kam-
rába vitte az ebéd maradványait, atyám ma-
gához szólított.

Jer csak ide hozzám kis leányom; be-
szélni valóm van veled.

Atyám hangja kevésbbé volt ugyan szí-
goru a szokottnál; mind a mellett kissé él-
tem a gyanúpörrel, gondolván hogy leczke
vár reám.

Azonban tüstént engedelmeskedtem.

De a leczke helyett melyre el valék ké-
szülve, habár tudtomra legalább, nem vétet-
tem semmit, jó atyám megcsókolt, s térdeire
ültetett; s örömben e szokatlan kedélyes-
ségen, egészen kipirultam.

Mondd meg leányom — így szólt rövid
szünet után atyám — szeretsz-e tanulni?

Oh igen, édes atyám; nagyon, igen nagyon! — volt erre feleletem.

Tanítód, a derék Lócsey úr, ki tegnap nálam volt, — folytató atyám, — azt mondja mikép nagyon meg van veled elégedve, s hogy ha több időt fordíthatna tanításodra, azt hiszi ügyes nevelőnének tudna téged kiképezni. De a főkérdés az Katám : szeretnél-e nevelőné lenni?

Olyan, a minő a franczia kisasszony, kit *gouvernante*-nak neveznek, s kitől Ágnes tanul?

Olyan.

Kissé gondolkoztam, s emlékezni ügyekeztem mindenre mit Ágnes a kisasszonytól illetőleg irt egyszer, másszor leveleiben, aztán elég határozott hangon feleltem :

Igen, édes atyám, szeretnék nevelőné lenni.

Atyám szemembe nézett, aztán újra megcsókolt.

Lócsey úr — folytató atyám — ki, ugy látszik előszeretettel van irántad, azt az

ajánlatot tevé nekem, hogy csekély díjazás mellett, minden délután, az iskolai órák után, külön leczkéket adna neked, s mindenben mit nevelőnének tudni kell, tökéletesen kiképezne; aztán a franczia nyelvet kellene tanulnod, s zongorázni, ha lehetséges. — Mind ez pénzbe kerül, leányom, s következőleg nekem s jó anyádnak áldozatba; de szívesen tennők azt, ha tudnók, hogy ez által jövődet biztosíthatjuk; mert sokan vagytok, s halálom után igen kevés fog egynek-egynek jutni, főleg nektek leányoknak. De nem szeretnénk hiába költeni, tehát fontold meg kissé a dolgot. Gondolkozó gyermek vagy, s ugyszólván idősebb korodnál; azért ugy beszélek neked mintha nagy személylyel volna dolgom. Most ne is felelj kis leányom; gondolkodj a dologról, s holnap ebéd után mondd meg nekem mit határoztál.

Ezzel atyám csendesen leemelt térdeiről, fölkelte s elhagyta a szobát.

Én mint a kőszobor azon helyen maradtam hová állított, s gépileg utána néztem.

Fejemben forgott minden mint a málomban, s végre leültem a pamlagra, s szememet behunytam, hogy kissé magamhoz térhessek.

Az, mire hónapok óta forrón vágytam, azaz tanulni, tudásra vergődni, most előttem állt mint elérhető lehetőség; de nem többé gyönyör és mulatságként kellett azt tekintenem, hanem mint kötelességet. Oly érzés lepett meg, mintha felhő vonulna el életem napja előtt, s valami lehangoló sejtelem az élet nyomorai, szükségei s küzdelmei fölött, hideg leheletként futná át gyermeklelkemet. Érteni kezdém azt, mit a bibliában gyakran olvastam, de minek értelmét eddig föl nem tudtam fogni: „Mindennapi kenyeredet homlokod verejtékében fogod keresni.“

Lassanként világosság kezdett gondolatimba fölkiüzdeni; ködfátyolképekként tűntek föl s változtak a jövő képei — a jövő, mely oly kifogyhatlannak, oly mérhetlen hosszúnak tetszik a gyermeknek; — láttam

hogy haladok a tanulás útján gyorsabban s mindig gyorsabban — hogy érem el a czélt mely után fáradoztam, — s miként változik aztán szerepem, s másokat tanítok, a helyett hogy tanuljak.

De szerencsémre nem találtam e jövőben, melyet eleven képzelőtehetségem oly tisztán rajzolt elém, semmi ijesztőt, semmi visszatetszőt, minden komolysága mellett; s a gondolat független lenni, s alapítója sorsomnak, különös varázsszal birt elöttem; mert zsenge gyermekkoromtól fogva szerettem a függetlenséget, s igyekeztem saját lábamon állni, saját szememmel látni, miért testvéreim, kivált Lajos és Gábor, nem egyszer kinevettek, s tréfásan kigunyoltak.

Végre, folytatván elmélkedésemet, azon meggyőződéshez jutottam, hogy nevelőné akarok lenni, s hogy sorsommal tökéletesen meg leendek elégedve.

Annyira el voltam merülve gondolatimba, mikép észre sem vettem, hogy édes

anyám visszatért az ebédlőbe, s mellém ült a pamlagra.

Csak midőn lány karját éreztem derekam körül, s meleg csókjait homlokomon, tértem magamhoz s nyakába borultam.

Miről gondolkoztál oly mélyen, kis Kátám — kérdezte anyám szeliden, simogatván barna hajamat.

Arról a mit jó atyám mondott, anyácskám; — feleltem, karjaimat nyaka körül fonván, s közelebb simulván hozzá; — mert édes anyánk és gyermekei közt nem létezett sem félelem, sem tartózkodás; és még is mindegyik engedelmeskedett legkisebb intézésére; talán az egy Lajost kivéve, ki, mint legidősebb fiú a háznál, s eleven természeténél fogva, olykor kissé könnyű vállra vette anyám szelid helyreigazításait.

Tehát atyád már beszélt veled? és mit határozta?

Azt, hogy nevelőné leszek.

Bár még várhatnánk kissé az elhatáro-

zással — sohajtozott anyám; — oly fiatal vagy még, gyermekem, és sejtelled sincsen a nehézségek és kellemetlenségekről, melyekkel e pályán okvetetlen találkozni fogsz.

Ne féljen semmit jó anyám, — szoltam, érezvén hogy bátorságom nő, s elhatározásom erősödik: — szeretek tanulni, s könnyen tanulok; jó anyám nem fog szégyent vallani leányával.

Anyám közelebb vont magához; s hosszasán ültünk így a pamlagon, hallgatva, s gondolatainkba merülve. Az enyimek a gyermekded tapasztalatlan kedély rózsafényében úsztak; anyáméi alig ha nem küzdöttek a tapasztaltság s világismeret lehűtő hullámaival.

És így lőn hogy a kis, pedáns Kata, nevelőnének neveltetett, s nem egyszer ki volt téve testvérei tréfáinak, kik előadandó alkalommal, főleg mikor véleményemet roszkor pottyantottam ki, — szokásom szerint

— a „gouvernante“ névvel ruháztak föl, mely név lassanként reám ragadt, úgy hogy végre ritkán szólítottak máson, főleg ha atyám nem volt jelen.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

IV.

Mig a „gouvernante“ szorgalmasan folytató tanulmányait, Gáber testvérem iskolába járt ugyan, de, az igazat megvallva nem sokat tanult, Nelli női munkák helyett, melyekre szegény anyám példás béketűréssel de kevés sikerrel tanította, Jankóval, az öreg huszárral, az istállóban időzött, s Nina játszott, semmit sem tanult, és az egész háznép fölött — még a dadát sem kivéve — mosolyogva zsarnokoskodott; addig Lajos bátyámról s Ágnesről folytonosan kedvező tudósításokat vettünk.

Az elsőnek levelei nem igen sűrűn érkeztek ugyan, miért nem egyszer fulminans válaszok indultak hozzá Debreczenből, atyámtól; de ha Lajos ritkán és röviden is, mindig jó kedvvel irt, s ugy látszott meg volt elégedve sorsával.

Másfél év mulva hadnagy lett, és nagy nap volt házunknál melyen e hírt vettük.

Atyám annyira örült, hogy egészen megifjudott örömében, s napestig járt kelt, sánta lába daczára.

Meglátogatta minden barátját; — s ezeknek száma nem volt csekély, mert mindenki szerette atyámat; — vacsorára pedig haza hozta őket; legjobb borát hozatta fel a pinczéből, s a dadának hamar a materiálistához — mostani szólásmód szerint: fűszerárushoz — kellett futnia, citromokért és czukorért, mert jó meleg punchchal záratott be a lakoma, mely alatt számtalanszor éltették az ujonnan sült hadnagyot.

Ágnes lassanként egészen beleszokott új helyzetébe, s leveleiből látszott, hogy józan esze s nem csekély tehetsége mindinkább kifejlett, míg szerető szive, s szerény kedélye a régiek maradtak.

Midőn másfél év mulva pár hétre haza jött bennünket meglátogatni, annyira kifej-

lett s megszépült, hogy első perczben alig ismertünk reá.

Tartása, mozdulatai, beszéde fesztele-
nebbek valának mint ezelőtt, s emellett nyugodtabbak s tele természetes kecsesel.

Még hangja is megváltozott, s a nélkül, hogy valamit vesztett volna régi szelidségéből, csengőbbnek tetszett most, és bensőbbnek.

Öltözete, minden egyszerűsége mellett, izlésteljes volt; s szabásra ugy mint szinvegyületre nézve kedvezőbb s összhangzóbb, — ha e kitételt kockáztathatom, — annál a mit szemünk e nemben megszokott.

Midőn vasárnap először együtt mentünk a templomba, oly ügyetlennek s dísztelennek láttam magamat kedves nővérem mellett, hogy elpirultam, s alig mertem vele együtt az egyházba lépni.

De Ágnes maga nem is sejtette a változást, mely vele történt, s minden tekintetben a jó, régi, szelid és szerény leányka volt.

Ha mi említettünk ilyesmit, Ágnes

mintegy csodálkozva nézett reánk, vagy nevetve azt felelte, hogy ez csak képzelődés.

Kész volt mindig velünk megosztozni a mivel birt, s bennünket arra tanítani a mit tudott.

A hat hét alatt, melyet velünk töltött, sokat tanultam tőle, minek jó hasznát vettem.

Ruhatáram is sokat nyert Ágnes ügyes keze által, mely mindig kész volt jó anyáknak s nekünk dolgozni, s roszul szabott köntöseinket átalakítani.

Mig én komolyabb tárgyakban tanácsával és segítségével éltem, addig Nina tánczleckéket vett Ágnestől, s rövid idő alatt mind azt megtanulta mire Ehrenstein úr, akkor Pesten a divatos tánczmester, Ágnest másfél év alatt tanította.

Mintha tánczosnőnek született volna, oly könnyen s ügyesen mozogtak picziny lábai, oly kecsesel hajlott karcsú kis alakja, oly bájosan mosolyogtak piros ajkai. Olykor órákig mulatott az egész család, nézván

hogy táncolja el a kis Nina a tánczokat, melyeket Ágnestől tanult, s még a dada is elhagyta a konyhát, s egy szögeletből bámulta kis kegyenczét.

Igaz, hogy atyám ilyenkor nem egyszer csóválta fejét, mondván : hagyjatok föl már e bolondságokkal; Nina okosabbat tanulhatna Ágnestől e bakugrásoknál; — de mindamellett ő is örömet nézte kis tündérléánya tánczát, s inkább kötelességérzetből ejtette e megrovást mint valódi meggyőződésből.

Ő is gyöngeségig szerette legifjabb s legszebb gyermekét; s Nina ösztönszerűleg érezte, hogy ő atyjával szemközt, többet merhet testvéreinél, s az igazat megvallva, nem egyszer visszaélt e szokatlan engedékenységkel.

Egy szép tavaszi napon ebéd után, együtt valánk mindnyájan az ebédlőben; s mig a dada járt s kelt, elhordván az ebéd maradványait, s rendbehozván a szobát, Nina tánczolni kezdett, és Ágnes a régi re-

kedt zongora előtt ült, melyet jó atyám számomra szerzett, s az angol quadrille-ket, s écossaiseket játszotta el, melyek akkor divatoztak.

A dada végre kinyitotta az ablakot, hogy az ételszag eloszoljék, de alig dugta ki azon fejét, midőn egy fölkiáltása a meglepetésnek lebbent el ajkairól.

Jöjjetek csak gyermekek — szólt félénk fordulva — angol lovasok vannak a városban; ni, ott jönnek, a piacz felől; halljátok csak miként ujjongnak az utczagyerkőczék.

Mindnyájan az ablakhoz futottunk, s valóban ott a távolban két lovas látszott, sűrű néptömegtől kísérve, kik mindig közelebb vonultak házunkhoz.

Ahogy közeledtek, jobban is ki lehetett venni e két különös alakot.

Az első hölgy volt, még pedig éltes, hogy ne mondjuk öreg, minek magas, száraz alakja, redőtelt arcza, s ősz haja nem igen illet volna angol lovasnőhöz.

Öltözete ódivatu, nankinből készült lovagló ruhából állt, de koránsem úgy szabva mint ez most szokásban van; hanem úgy hogy a hosszú szoknya két felől folyt le, sötét-pej erős lovát félig elfödván; mert a koros hölgy közönséges nyergen ült; a most divatos angol nőnyergesek csak akkor kezdtek használatba jöni; a lovagnő pedig úgy látszott legalább, még egészen a régi szokást követte.

Fején férfi kalap ült, hegyes álla alatt fekete szalaggal megkötve, s kezében jókora lovaglóvesszőt tartott, melylyel időnkint egy-egy vágást adott azon utczagyerkőczéknek, kik lovához közeledni mertek.

Utána jött egy vén lovász, kék kabátban vörös hajtókával, s háromszögű kalappal. Az öreg ember igen nagy, erős lovon ült, s előtte neme a kis párnazsáknak volt nyergéhez csatolva.

A lovász hosszú ostort tartott jobbjaiban, melylyel folytonosan csattogott, — szidván a mindig növekedő tömeget, s akkorá-

kat káromkodván, hogy az öreg Boris egészen eliszonyodott.

Ezek nem angol lovasok; — szólt anyám ki mögöttem állt, kissé kihajolván az ablakon; kellemetlen meglepetéssel hangjában; jer csak kissé ide Zsiga; — folytatá atyámhoz fordulván, kit Boris fölkiáltása nem csalt az ablakhoz; s midőn atyám mellette állt, füléhez hajlott s azt sugta neki: — Ez alig ha nem nagynénéd, Kovács Zsuzsa.

Igazad van Klárim! — felelt atyám miután egy pillantást vetett a közeledőkre; — Mi a manó hozza őt ide, annyi év után, s e komédiás alakban. Az egész várost ide csődíti házamhoz!

Szedd össze magadat Zsiga, kérlek; gyermekeinkért. Ne bosszantsuk fel újra az öreg leányt; tapasztalásból tudod, hogy sokáig szokott haragot tartani; — így hangzott anyám szelid szava.

Igazad van, Klári; de hidd el futó bolond! akár mit csinálunk, még sem lesz ez a vén sárkány megelégedve; — mormogta

atyám; — bár este érkezett volna ide, sötétben; — folytatá rövid szünet után; — legalább nevetségessé nem tett volna bennünket.

Nem fognak soká nevetni az emberek; — felelt anyám mosolyogva; — gazdag személynek minden szabad, ezt oly jól tudod te mint én. De mindjárt kapunk előtt leend; menj elébe; nem merlek elkisélni, nehogy újra fölélesszem haragját.

Ezzel anyám visszalépett az ablakból, míg atyám elhagyta a szobát.

* * *

Isten hozta kedves néném! — szólt atyám oly hangon, mely kissé meghazudtolta szavait, segédkezet nyujtván az öreg nőnek, míg leszállt lováról; s ezt átadván Jankónak, ki gazdája után sietett. Aztán a lehető legnagyobb sietséggel vezette vendégét a házba, hogy véget vessen a tolongásnak, mely nőttön nőtt a kapu előtt.

Midőn a szobába léptek, anyám szives üdvözléssel fogadta vendégét.

Ki az? — kérdezte az öreg hölgy, atyámhoz fordulván, mintha sohasem hallotta volna hirét jó anyámnak.

Atyám összeharapta ajkait, elfojtván a szavakat, melyek azokra tolultak, s melyek alkalmasint nem igen udvariasan hangzottak volna; azután leküzdvén haragját erőltetett nyugalommal felelt :

Ez kedves nőm, Szendrődy Klára.

Sötét pir futotta el anyám szelid arczát, jeléül annak, hogy mélyen érezte hivatlan vendége sértő magaviseletét; de egy tekintettel gyermekeire, összedte magát, és nyájas mosolylyal, habár némi rátartással, ismételte üdvözlését.

Jól van, jól van, édes öcsém; — felelt erre az öreg hölgy, nemével a pöffeszkedő leereszkedésnek, mely felhajtatta a harag sötét pirját atyám arczába; — valóban el is felejtettem, hogy Zsiga öcsém házas ember;

ha eszembe jut, aligha így hivatlanul betoppanok hozzá.

Kár lett volna máshová szállni, kedves néném — felelt anyám nyájas méltósággal, kezét atyám karjára tévén, hogy lecsillapítsa haragját; — sehol se látták volna oly szivesen mint legközelebbi rokona házánál. Ha megengedi — folytatá rövid szünet után, mely alatt az öreg hölgy nem látszott tisztában lenni feleletével — pillanatra távozom hogy ebédet hozassak föl, s szobáját rendbe szedjem, mert kétségen kívül eledel s nyugalomra leend szüksége, fárasztó útja után.

Fárasztó! — ismételte nagynéném, megvetéssel vegyült nedélylyel — nem tartozom a mostani ifjúsághoz, mely mindig fáradt és bágyadt; nem szoktam soha elfáradni!

De anyám már nem volt a szobában.

Ha Zsuzsa nagynéném mai napig, azaz 1861-dik év, october hónap ötödikéig élt volna, valjon mit mondana a mostani fiatal-sághoz, ha már 1814-ben is nem elég erős-

nek és erélyesnek találta az akkorit. Pedig akkor még hire sem volt a nervozitásnak, izgatottságnak sat., melyekért mostani ifjaink és kisasszonyaink annyit látogatják a tengeri fürdőket!

De térjünk vissza Zsuzsa nagynénémhez.

Állítása daczára, hogy sohasem szokott elfáradni, még is ugy látszik elég jól találta magát a kényelmes pamlagon, hová atyám vezette; s az asztalra tevén lovagló vesszőjét és kesztyűit, a nagy fekete selyem zsacskrét, — melyet akkor „ridicule“-nek neveztek — s mely oldalán függött, vette elé; s abból kiszedvén egy meglehetősen összerücskölt főkötőt, leoldotta férfikalapját, s fölcserélte a főkötővel.

Szobájába vigyem kalapját s kesztyűit, édes néném? — szólt most Ágnes közelebb lépven; mig mi, azaz Nelli, Nina és én, bámultuk bátorságát, s még távolabb vonultunk az öreg hölgytől.

Ágnes, ki gróf Bajnoki házánál, mely mindig tele volt vendégekkel, megszokta

idegenekkel érintkezésbe jőni, sőt némileg a házikisasszoy szerepét magára vállalni, s e részben a szeles és könnyelmű Lóri hanyagságát kipótolni, nem volt oly zavarban mint mi, kik különben több bátorsággal birtunk nálánál; s jobban is tudta mit várhat a vendég a ház leányaitól.

Nem bánom; -- felelt az öreg hölgy, elég röviden; aztán mintegy megkapatva Ágnes kedves megjelenésétől, kérdezte: s te ki vagy leányom?

Ezek gyermekeim, Zsuzsa néném; — szólt most közbe atyám, leküzdvén boszankodását; — ime, legidősebb leányom Ágnes, ez a második: Kata, aztán jönnek Nelli és Nina; ez pedig második fiam Gábor; — folytatá fivéremre mutatván, ki éppen most lépett a szobába, visszajövé az istálóból, hol a lovak után látott volt; s aztán van még egy fiam, legidősebb gyermekem, ki már hadnagy a nádor-huszároknál.

Elegen vagytok; — jegyzé meg Kovács Zsuzsa, körülnézvén a szobában; — valjon

szük erszényedből hogy telik annyiaknak tartása.

Alkalmasint nem jutott nagynénémnek eszébe — gondolám — hogy a tartandó egyének számát még két személylyel és két lóval szaporította.

Talán atyámnak is olyas valami jutott eszébe mert fél mosolylyal felelt : — Istennek hála még egyetlen egyszer sem feküdtünk le éhen, és sohasem szorultunk senkire.

Annál jobb; — jegyzé meg vendégünk — s ugy látom, ruházatban sem szenvedtek szükségét; legalább idősebb leányod ugy jár mint a gróf kisasszony.

Erre atyám megmagyarázta az öreg hölgynek Ágnes helyzetét; mi alatt, használván az alkalmat, kisuhantam a szobából, s anyámhoz siettem, hogy segítségére legyek.

* * *

Nagynéném, Kovács Zsuzsánna, öreg leány volt, még pedig gazdag öreg leány.

Miért nem ment férjhez, nem tudom csak annyit hallottam, hogy szülei halála után, nem akarván nagyatyám, egyetlen testvére házánál lakni, kinek nejével nem igen fért össze, visszavonult Kisujszállásra, hol édes anyja után csekély jószágrészt birt, mely akkor, tizenöt ezer váltó forintnyi tőkével együtt, egész vagyonát képezte.

E jószágrészen kis alház létezett, alig jobb közönséges parasztháznál; ezt kijavította, igen egyszerűen kibútorozta, a jószágot, mely eddig haszonbérelő kezében volt, beruházta; s letelepedvén e szűk házban, ő maga vitte csekély gazdaságát.

Háznépe egy öreg szakácsnéből, egy szolgálóból, s az öreg lovászból állt, ki most is vele jött Debreczenbe.

Nem tartott sem ispányt, sem kulcsárt, de még gazdát vagy csürbirót sem; hanem ő maga, reggeltől estig, járt kelt a gazdaság körül, akár jó volt az idő akár rossz, s a mit

ő maga nem tehetett, azt lovászára, Tamásra bizta, ki valódi árnya volt úrnőjének.

Szántóföldjei elég messze esvén a helységtől, Zsuzsa néném lovagolni tanult factumától, Tamástól, s rosz paraszt gebén lovagolt napestig, egy jószágrészből a másikra; nem nagy öröme béreseinek s egyéb munkásainak, kik úgy féltek tőle mint a tüztől; mert nemcsak nyelve, de keze is igen könnyen járt, s az utolsó oly erős és csontos volt, hogy nem szeretett senki avval közelebbi érintkezésbe jőni.

Az első években szomszédjai kinevették s kigúnyolták e sajátságos teremtetést; s ezt annálinkább, mivel legkevésbé sem kereste a helység többi birtokosai társaságát, sőt kerülni látszott minden ismeretséget.

De Kovács Zsuzsánna kisasszony jószágrésze lassanként nagyobb s nagyobb lön; itt is vett hozzá egy darabot ott is; aztán a legközelebbi határokra került a sor; s a hol csak egy darab jó föld eladóvá lön, majdnem bizonyosan ő lett annak vevője.

Igaz, hogy az ugy darabonkint összevásárolt birtoknak egyes részei, szanaszét feküdtek három négy határban, mi más birtokosra nézve épen oly boszantó mint alkalmatlan leende.

Nagynéném azonban ezt nem bánta; egész nap nyeregben ült — most már jobb és erősebb, ha nem is szebb lovon — s vagy ő vagy az öreg Tamás mindjárt ott termettek a munkások sarkában; s midőn ezek azt gondolták, hogy a harmadik határban van a két sárkány, egyszerre csak az öreg lovász káromkodásai hangzottak füleikbe, vagy úrnőjük lovagvesszője érintette vállait — nem a leggöngédebben.

Igy folyt ez évről évre. Kovács Zsuzsa földjei terjedtek; nyájai, gulyái szaporodtak; a kis parasztházból lassanként egyszerü de tágas mezeilak lett, ellátva minden szükségessel, de egyetlenegy fényűzési czikket sem foglalván magában. Benne jól kormányzott s keményen tartott cselédség sürgött forgott, melynek főnökei azonban még mindig az

öreg Tamás és Sára, a vén szakácsné valának, kik ide költöztek volt a laktulajdonosnővel az atyai házból.

A hogy a vagyon nőtt, ennek birtokosnéja is szeretetreméltóbbnak tetszett szomszédjainak; s nem volt hiánya sem a barátságos látogatásoknak és meghívásoknak, sem a házassági ajánlatoknak, habár Zsuzsa nagynéném akkor már túlhaladta a negyven évet, s a mi kevés szépséggel bírhatott fiatal korában, rég elvesztette.

Az elsőket türte az öreg leány ha ki nem kerülhette; az utóbbiakat csak igen ritkán fogadta el vagy viszonzozta; s a mi a házassági ajánlatokat illeti, azokat egyről-egyik igen röviden, s szárazon utasította vissza.

Atyám házassága épen nem tetszett nagynénjének, ki azt találta, hogy jó anyám családja sem elég régi, sem elég gazdag; s azért utolsó pillanatig ellenezte azt.

De atyám, kinek szülei akkor már nem

éltek, legkisebbet sem gondolt nagynénje ellenvetéseivel; miért ez annyira megharagudott, hogy menyegzője napja óta legkisebb tudomást sem vett unokaöcscséről s fiatal nejeről, kik egyszersmind legközelebbi rokonai is voltak; leveleikre nem felelt, és soha feléjük sem jött.

Képzeltetni tehát atyám csodálkozását nagynénje megjelenésén házánál; majdnem húsz évi elidegenülés után; még pedig ily feltűnő, vagy jobban mondva nevetséges modorban.

Ha jó, szelíd anyám, ki mindig és mindenben csak gyermekei javát s jövőjét tartá szemelőtt, nem csitítja atyámat ez alkalommal is, alig ha össze nem kocczan nagynénjével; mert ő is jó részével birt azon hevességnek és makacsságnak, melyek fővonásai voltak az agg leány sajátóságos jellemének.

De anyám pillanatig sem felejtette szegénységünket s nagynéném gazdagságát, kinek mint mondám, mi valánk legközelebbi

rokonai; s remélvén, hogy vagyonos nagynénje talán tehet valamit gyermekeiért, mindenképen azon volt, hogy a jó egyetértés ne bomoljon föl újra.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

V.

Nagynéném ezuttal egy egész hetet mulatott házuknál, s ezen idő alatt nemcsak hogy kibékült atyám házasságával, hanem úgy látszott, hogy jó anyámat még nagyon is megszerette.

Nem tudom mi okból, de eddig mindig azt hitte az öreg leány, hogy anyám hanyag s vesztegető háztartásában, és sokat költ ruházatra s egyéb fényüzési czikkekre.

Honnan eredt e tévedés, nem tudom; de annyi igaz, hogy e rögeszme volt leginkább oka azon ellenszenvnek, mondhatnám gyűlöletnek, melyet eddig szegény anyám iránt tanusított.

Azt sem tudom, mi birta e makacs jellemet azon elhatározásra, hogy egyszerre mint hivatlan vendég azon családba lépjen, melyet hosszú éveken át úgy szólván megtaga-

dott; igaz, hogy épen akkor vásár levén Debreczenben, talán vásárlások végett lőn kénytelen Debreczenben mulatni, s kényelmesebbnek s olcsóbbnak vélte unokaöcscse házánál lakni, mint valamely piszkos és drága fogadóba szállni.

De másrészt húsz év alatt sok vásár tartatott Debreczen városában, és Kovács Zsuzsánna kisasszonynak egyszer sem jutott eszébe hozzánk szállni, azért inkább valami új szeszélynek — korántsem ritka vendég e különös lény kedélyében — tulajdonítom e rögtöni elhatározást.

Látván hogy szerény háztartásunkban a legnagyobb rend, tisztaság és takarékoság van napirenden, hogy anyám soha sem hever, és napestig dolgozik és fáradozik; tapasztalván hogy ott, hol egy egész életen át ellenségeskedést és gyűlölséget vetett, most csak szivességet és előző udvariasságot arat, és hogy ez főleg jó anyám műve, egyszerre egyik végletből a másikba szökött; s a menynyire gyűlölte s megvetette eddig a kedves

nőt, annyira szerette és dicsérte őt pár nap mulva.

Atyám csodálkozott — de ismervén nagynénje számtalan sajátságait, egyetlen szóval sem árulta el kellemetes meglepetését, hanem úgy vette az egész dolgot, mintha ennek úgy, és nem másként kellene lenni.

A ház gyermekei közt nagynéném legkevésbé szerette Gábor testvéremet, kit folytonosan tétlenséggel és könnyelműséggel vádolt; s leginkább Nellit, kiről azt állította, hogy lelkileg és testileg hozzá hasonlít.

Ezen állítás első tekintetre kissé kockáztatottnak látszott; főleg ha szemünk a száraz, kecstelen, öszfürtű aggleányra, s mellette a kis, eleven, barna, csinos Nellinkre esett. De mindamellett volt ebben némi igazság, melyet a következő évek mindinkább napfényre hoztak.

Ágnes, Nina és én ritkán éreztük magunkat egészen jól Zsuzsa nénénk jelenlétében, s Gábor testvérem, tizenhat éve daczára, nem járt e részben jobban mint mi.

Az öreg leány szeme oly éles és átható volt, hangja oly száraz és zsémbes, szavai oly gúnyosak, hogy mindig úgy tetszett nekünk, mintha bíróság előtt állnánk, ha a szobában volt.

De Nellivel egészen másként állt a dolog. E bátor gyermek nem tartott soha semmitől, s így tekintélyes nagynénje jelenléte sem bírta őt zavarba hozni. Ennek természetes következése az volt, hogy míg a többi, kizavarva nyugalmából, ügyetlen és feszeslőn, Nelli megtartotta hidegvérét, és csak oly ügyesen mozgott, s oly fesztelenül csevegett mint máskor.

Emellett Nelli hajlamai nagyon hasonlítottak nagynénénkéihez, s inkább férfiasak mint nőiesek voltak.

Szokott kirándulásai alatt az istállóban barátságot kötött nemcsak az öreg Tamással, kinek szava súlylyal birt úrnője előtt, de még lovaival is; s nem egyszer ezeknek egyikén vagy másikán sétalovaglásokat tett a tágas udvaron; míg Tamás bácsi, a hogy

Jankó az öreget nevezte, a ló kantárát tartva kezében, mellette félórakig elügetett, úgy hogy a verejték nagy csöppekben állott redőtéljes homlokán, s lélekzete kifogyott.

Ily gyermek kellene nekünk Kisujszállásra; — szólt olykor széles mosolylyal úrnőjéhez — mindjárt vígabb volna a ház. Hej be hamar megtanulna lovagolni; s pár év múlva csakugyan segítségére lehetne a tens kisasszonynak a gazdaságban. Éles szeme van, s jól pereg a nyelve; csak úgy tartaná rendbe a béreseket mint a kisasszony maga.

Nagynéném ilyenkor elnevette magát de nem felelt semmit.

Mikor végre elbucsuzott tőlünk — jól megajándékozván a cselédeket — atyámhoz fordult még egyszer, midőn már nyergében ült, s mondá : — Jövő tavaszkor visszajövök öcsém, s akkor magammal viszem Nellit pár hónapra, Kis-Ujszállásra.

Most bús és aggodalomteljes hetek és hónapok álltak be, családunkra nézve.

A háború dühöngött; egy ezred a másik után vonult ki az országból, hogy részt vehessen a csatákban; s Lajos testvérem ezrede is parancsot kapott az indulásra.

Atyám, bár nem csekély aggodalmat érzett ha a sanyaruságok és veszélyek jutottak eszébe, melyeknek legidősebb fia ki leend téve; még is örült egyszersmind az alkalomnak, mely előtte nyílt, kitüntetést s előléptetést szerezni. Sőt olykor annyira felhevült e gondolatra, hogy ha sánta lába lehetlenné nem teszi a dolgot, alkalmasint ő maga ismét szolgálatba lép.

Anyám keveset gondolt e szomorú idő alatt a kitüntetéssel s előléptetéssel, de annál többet a fenyegető veszélylyel; miről halvány arcza s bágyadt, olykor kisírt szemei, elég olvashatólag tanuskodtak.

Még kissé tétlen s mindent könnyű vállra vevő Gábor testvéremre sem hibázta el e harcziás időszak hatását, mert mindjárt

elhatározta magát, hogy ő is katona leend, ha ez elhatározás nem is tartott tovább pár óránál, vagy legfeljebb egy napnál.

Ilyenkor atyám kissé megvető mosollyal szokta testvérem hősies beszédét hallgatni, míg végre pár komoly szóval véget vetett annak.

Nem ily anyagból mint te, Gábor fiam — így szólt atyám ilyenkor — gyuratnak a jó katonák. Fogd meg az eke szarvát, s örülj ha e békés foglalatosságnak derekasan megfelelsz. Háborúban keveset ér a szalmatűz.

Erre Gábor boszankodva elfordult, de nem mert egyetlen szót is felelni; mert atyámmal nem lehetett ám szembeszállani; nem hasonlított a mai nap divatos szüleihez, kik alázatosan hallgatnak ha gyermekeik, olykor elég sületlenül, szónokolnak és okoskodnak.

És valóban atyámnak igaza volt. Gábor, habár a legjobb, legkedélyesebb fiuk egyike, nem birt sem akaraterővel sem kitartással; s a hol e két tulajdon hiányzik, mik

lehetünk egyebek, mint a sors lapdái, melyeket egyszer fölvet az ég felé, máskor félre dob az életutnak sáros árkába.

Mi leányok is csendesebbek voltunk szokottnál. Igaz hogy zsenge korunknál fogva nem birtuk egész terjedelmében fölfogni a veszélyt, melynek a ház legidősb gyermeke volt kitéve; de szüleink nyugtalansága, olykor levertsége, hatott reánk, mint a közeledő égiháboru az egész természetre szokott hatni.

Az első idő alatt, miután kimozdult az országból bátyám ezrede, levelei még elég sűrűn érkeztek; sűrűbben szokottnál, mert Lajos jól tudta, hogy aggódnak szüléi. De a hogy a harcmezőhöz közeledtek, ritkábban jöttek a várva várt levelek, s végre egészen kimaradtak.

A híres lipcsei csata eredményét, meghozták a lapok, s mi megtudván, hogy a nádor-huszárok abban résztvettek, a legkínosabb nyugtalanságban voltunk.

E gyötrő bizonytalanság sokáig tartott,

mert ez időben nem röpültek a hírek villansodronyon mint most, s hosszú hetek teltek el, míg az ezredek otthoni tartalékszázádaikban megtudták az elestek, megsebesültek és hiányzók neveit.

Atyámnak egyik régi pajtása, ki most a nádor-huszároknál, s az ezred kimozdításakor épen fekvő beteg volt, e körülmény következtében a tartalékszázádba (dépot-ba) tétetett át; evvel atyám levelezésben állt; s tőle várt leginkább tudósításokat Lajosról, mert a csekély számú hirlapok akkor még nem voltak oly pontosak a részletek közlésében mint most.

Az óra, melyben atyám szokott reggeli sétájából a postára visszajött, egy idő óta fontossá lón az egész ház előtt; s nem volt nap, hol egyik vagy másik közülünk nem várta az ablak mellett, vagy a kapu előtt, míg szegény anyám szokott helyén a pam-lagon ült, látszólag kötéssel vagy varrással elfoglalva.

Látszólag mondom; mert míg ujjai gé-

pileg mozogtak, gondolatjai messze, messze voltak munkájától, kedves, forrón szeretett elsőszülöttjénél, fohászkodván Istenhez, hogy mentse meg gyermekét a veszélytől.

Egy reggel atyám tovább késett szoktnál. Én, munkámmal kezemben az ablak mellett ültem, s nem egy sovárgó tekintetet vettem az utcára, hol ez órában kevés ember járt; de atyám csak nem jött.

Nyisd ki az ablakot Kata — szólt végre anyám, ki már félóra óta nyugtalankodni kezdett — így; — most messzebről halljuk atyád botja kopogását.

De atyám nem jött.

Végre, midőn már mindketten lázas ingerültséggel hajoltunk ki a tágra nyílt ablakon, éles szemem messziről kémelte ki atyám alakját.

De minő lassan jött, — minő gyakran állt meg, botjára támaszkodván mind két kézzel, mig feje lehajolt széles mellére, s szemei a földre voltak szegezve.

Nem is mertem anyámnak megmondani hogy jó.

Végre ő is, rövidlátó szeme daczára, észrevette közeledését.

Ott jó atyád! — kiáltott föl, mig egy futó sugára az örömnek villant át szenvedő arczán; — de minő lassan halad! Fuss csak elébe Katám s tudd meg tőle vett-e levelet?

Engedelmeskedtem, s elhagytam a szobát; de mintha ólom függött volna lábaimon, oly nehezen mozogtam; úgy hogy anyám, midőn az ablak alatt elhaladtam, reám kiáltott: Kata, Kata! ne légy oly rest, siess kissé!

Atyámhoz értem anélkül, hogy ő észrevenné közeledésemet, s annyira el volt merülve gondolataiba, hogy kénytelen valék kezemet karjára tenni, s így figyelmét magamra vonni.

Te itt Kata? — szólt mintegy fölédredve nehéz álomból — mit csinálsz az utczán?

Anyám küldött édes atyám elébe, hogy tudjam meg vett-e levelet?

Vet — — nem — nem vettem levelet — felelt atyám akadozva; s pillanatnyi hallgatás után tevő hozzá — maradj mellettem; majd magam fogok anyáddal beszélni.

Szivem majdnem hallhatólag vert — de nem mertem szólani; éreztem ösztönszerűleg hogy sötét felhő függ házunk fölött, s minden perczen tartottam a vész kitörésétől.

Végre haza értünk s már a tornáczon találoztunk anyámmal, ki nem tudott a szobában maradni.

Van-e levél Zsiga? — kérdezte mohón.

Van! — felelt atyám némi habozás után, halkán, s bizonytalan hangon.

No s mit tudsz Lajosról? — szólt anyám összekulcsolt kezeit szivére nyomván, mintha lecsendesíteni akarná annak heves lüktetését.

Semmit — azaz —

Oh szólj, szólj! — kiáltott föl anyám,

közelebb lépvén atyámhoz — ne kinozz tovább — tudom, érzem, hogy rossz hírt vettél — fiam elesett! — tevé hozzá alig hallhatólag, míg halálravált arcját elfödte két kezével.

Nem!

Sebet kapott?

Nem tudom!

Tehát mi történt, mi történt — oh szólj!

Magam sem tudom! — felelt végre atyám tompa hangon — Lajos neve a hiányzók közt van!

Anyám a falhoz tántorgott, s darabig csendesen maradt elfödött arczczal, míg atyám bús tekintete a szeretet s részvét legbensőbb kifejezésével függött rajta.

Végre anyám föltekintett.

Zsiga — szólt atyámhoz fordulván, tört hangon — mi történt fiammal? él-e még? el van-e fogva? megsebesített? — meg kell tudnom. Még ma indulok a harcz terére.

Klárím, Klárím mit beszélsz? — hiszen ez lehetetlen! — felelt szegény atyám.

Miért? — sikoltott föl anyám — nincs lehetetlenség egy anya előtt, ki fiát keresi.

Ezzel eszmélet nélkül atyám karjaiba borult, míg ijedt kiáltásaim által figyelemztetve, testvéreim s a cselédek összefutottak.

VI.

Ha anyám egészsége nem szenvedett volna már ezelőtt a kínos nyugtalanság által, melynek a háboru kitörése óta áldozata volt, a hír, hogy fia neve a hiányzók közt van, talán nem hat oly leverőleg kedélyére; mert hiszen a foglyok közt lehetett, kikkel az ellenség jól szokott bánni, vagy eltévesztette útját s csak később került ismét ezredéhez, mi szintén nem tartozott a rendkívüli esetekhez.

De kedélyének hosszas feszültsége, melynek e tagadhatatlanul aggasztó tudósítás nemcsak véget nem vetett, hanem azt még növelte, több volt mint a mennyit szegény anyám ereje elbirhatott; s hetek multak el míg ágyát elhagyhatta újra.

Pedig anyám nem is tudta a vett levél

egész tartalmát, mit neki elárulni atyám méltán vonakodott.

Volt ebben egy körülmény emlegetve, melyet mindenesetre igen nyugtalanítónak lehet mondani.

Testvérem strázsamestere t. i. látta megsziról a hadnagyot lovával együtt elesni; de a csata épen e pillanatban annyira dühöngött, hogy lehetetlen volt azon helyhez közeledni, hol e baleset történt.

Későbbben, minden ügyekezet daczára nem sikerült sem e hű embernek, sem a főtisztéknek kik Lajost egyről egyig szerették, ennek nyomába akadni. Hetek multak el, és senki sem tudta mi történt vele.

Hullája nem találtatott a csatatéren, a sebesültek közt sem volt, s a foglyok névsorában neve nem létezett. Barátjai aggódtak s azt kérdezték egymástól, valjon hová lett pajtásuk?

E körülmény következtében atyám elhatározta magát, hogy utnak indul, még pe-

dig halasztás nélkül, a főhadiszállás állomására, s ott személyesen mindent el fog követni, hogy fia sorsa fölött tisztába jöhessen.

Ha jó atyám gazdag ember, nem lett volna könnyebb dolog mint e tervnek végrehajtása; de mennyit kell szegényebb sorsúnak küzdeni, míg ily esetben szive sugallatát követheti, ha ez csakugyan végre sikerül!

Szerencsére atyám gazdag volt jó barátokban, ha nem is vagyonban, s ezeknek segítségével pár nap alatt sikerült az utra szükséges pénzösszegnek birtokába jutni; mi akkor, midőn vasutak még nem hálózták keresztül Európának majdnem minden országát, sokkal tekintélyesebb volt, mint a mennyivel most beérné az ember.

Ötödik napon a baljóslatú levél vétele után atyám bucsut vett családjától; Gáborra és reám, mint honn lévő gyermekei legidősbi-keire, bizván a gazdaságot és jó anyám ápolá-

sát, ki még mindig fekvő beteg volt. Az öreg Borisra pedig és Jankóra a háztartást s az istállót.

* * *

Kata kisasszony, — szólt az öreg huszár, körül-belől három héttel atyám elutazása után, midőn egy reggel kijöttem anyám szobájából, hol az éjnek nagyobb részét átvirrasztottam ágya mellett — Kata kisasszony, nem tudja-e hol van Gábor urfi?

Nem Jankó; mi okon kérdezi kend?

Tegnap este nem jött haza, egész éjjel honn nem volt — felelt az öreg ember fejcsóválva — és senki sem tudja hová ment, mit csinál? a tegnapi napnak egy részét pár fiatal emberrel, régi iskolatársaival töltötte az ökörfogadóbeli kávéházban; de estefelé eltűntek onnan és senki sem tudja hová mentek. Jaj nekem, mit mondana a kapitány úr ha mind ezt tudná?

Megvallom, kissé megijedtem, habár tizenkét éves korunkban még könnyű vállra

szoktuk az ily dolgokat venni. De az utolsó év igen komoly vala családunkra nézve, s kedélyemet is megérlelte, idő előtt.

Aztán Gábor testvérem, jó szíve s becsületes lelke daczára, mindig némi nyugtalanságban szokta azokat tartani, kik legközelebben álltak hozzá. Oly gondatlan volt, s oly könnyü természetü, hogy mindjárt valami bajba s alkalmatlanságba keveredett, ha nem is saját hajlamai, hanem többnyire pajtásai által, kik gondatlan terveinek, s barátságos reábeszéléseinek soha sem tudott ellenállni.

Valjon hol töltheté az éjet most, midőn tudta, hogy anyánk beteg és atyánk messzi uton van?

Talán a tanyára ment, s ott maradt éjszakára; — mondtam végre, némi gondolkozás után.

Isten mentsen! ha ezeket a szilaj fiukat magával vitte, kikkel tegnap töltötte idejét — jegyzé meg Jankó hirtelen — még baj történik ott.

Hogy tud kend így reám ijeszteni Jankó — feleltem boszankodva, de mindamellett kissé borzadva is — mindig a falra festi az ördögöt.

Hiába boszankodik Kata kisasszony — ha Gábor urfi oly csendes és meggondolt volna mint maga, nem törném az ily félelmekkel árva fejemet. De itt is mindig nyitott pipával járna az istállóban, ha kereken meg nem tiltanám.

Tudom mit csinálok — folytatá pár percz után, mi alatt föl váltva fejét vakarta s bajuszát pödörgette; — felülök az Okosra, — úgy sincsen most semmi dolga ezeknek a lovaknak —, s kimegyek a tanyára.

Avval elhagyta az öreg hű cseléd a szobát, s nemsokára azután lova dübörgését hallottam ablakaink előtt.

Pár óra csendesen telt el; anyám, kissé jobban érezvén magát, szundikált a nyugtalan éj után; én pedig, miután reggelijéről gondoskodtam, az ebédlőben telepedtem le, szokott szögletemben a végső ablak mellett, s

könyveimet, irásaimat kezdtem forgatni, melyeket az utolsó hetek alatt kénytelen valék nagyon is elhanyagolni.

Nelli és Nina iskolában voltak még, honnan csak tizenkét óra tájban szoktak hazajöni, így tehát szokatlan csendnek örültem.

Egyszerre kinyílt az ajtó, lassan és óvatosan, és mikor nyikogása által figyelmeztetve föltekintettem, abban egy alakot láttam, melyet első pillanatban Gábor testvérem lelkének tarthattam volna, oly halálsápadtak s buták voltak vonásai.

Az Istenért mi lelt téged! — kiáltottam föl halkán, nehogy jó anyámat a mellékszobában fölébreszszem — s fölkelvén ülésemből, hirtelen a jött elé siettem.

Oh Kata, Kata, végem van! zokogott a szegény fiu a pamlagra dőlván s arczát két kezével elfödván.

De mi történt? mi a baj? — nógattam őt közelebb lépván, s kezeit erővel elhuzván halvány arczáról.

Mi a baj? mi történt? — ismételte Gá-

bor kérdéseimet, s főlegyenesedvén fekvő helyzetéből, nemével a kétségbeesésnek nézett szemeim közé — az, hogy a tanya fölgyult, hogy minden elégett, ház, pajta, istálló, szérüskert, marhák, sertések, — mindennek vége van! — s én vagyok annak oka, én — én egyedül! Oh bár én is oda égtem volna!

Irgalmas Isten! — kiáltottam föl, s füleimnek alig hittem — tehát Jankónak igaza volt; csakugyan baj történt!

Jankó! ne is említsd nevét Kata! — ha ő nincsen, végem van — s mind az, mitől annyira irtózom, nem áll többé előttem!

Most Nelli s Nina rohantak be a szobába. Ők, haza jövén az iskolából, az utcán már híret hallották az égésnek, s most alig birtam őket lecsendesíteni, s Gáborral együtt más szobába csalni, nehogy felkiáltásaik s jajgatásaik megijeszszék a beteget, ha ez fölébredne.

Itt, számtalanszor félbeszakítatva a két leány kérdései, az öreg Boris jajveszéklései

és saját kétségbeesése által, végre elbeszélte Gábor a mi történt.

Az előbbi nap reggelén két régi iskola-társsal találkozott történetesen a városban, mikor a postára ment, hová most mindennap szokott járni, atyám várva várt levelei után.

Nem kapván ott semmi levelet, darabig együtt sétálgattak az utczákon, s épen elmenvén az ökörfogadó előtt, két társa unszolására, Gábor velök együtt a kávéházba ment, s pár órai ott mulatások alatt, ugylátszik nemcsak kávét hörpölgettek, hanem egyéb, kevésbbé ártatlan italokat is. Aztán elhagyván a kávéházat, kissé mámoros állapotban, az utczán atyám egyik béresével találkoztak, ki szalmát hozott volt a városba s most üres szekérral visszatért a tanyára.

A három fiu fölült a szekérre, s nemso-kára künn a tanyán voltak, hol a pajtagazda feleségével vacsorát főzettek maguknak. Ezt elköltvén, pár czilinder új bor társaságában, még jobb kedvök támadt, s dalolva s nevetve följárták az egész tanyát, természetesen égő

pipával szájukban, mert Gábor testvéremben is megvolt a díszes szokás, folytonosan nyakgatni a pipát, mint a' kis gyermek a szopókát.

Alig esteledett, s a három pajtás, kifáradva a nap fontos teendői által, visszavonult azon egyszerü szobába, hol atyám olykor, aratás idejében, az éjszakát tölteni szokta; s nem bajlódván vetkőzéssel, ketten az ágyra döltek, míg a harmadik székekből alakított magának, jól roszul, fekhelyet; s nem sokára mind a hárman mélyen aludtak.

A tanya többi lakói is lassanként lenyugodtak, s minden csendesen maradt körülbelöl egy óráig éjfél után; midön a pajtagazda fölébredvén, különös dübörgés és resegés által, ijjedten ugrott föl ágyáról, mert künn minden vakító világosságban úszott, s fullasztó füst töltötte be szobáját.

Ablakhoz futott a rémült ember: az ólak lángban álltak, s a tűz szemlátomást tovább harapózott.

Zajt ütött, kevés percz mulva mindenki

talpon volt, még a három mámoros ifjú is, kiknek könnyelmű vigyázatlansága alkalmasint oka volt e rémitő szerencsétlenségnek.

Nemsokára a legközelebbi tanyák lakói is sietve jöttek segítségükre. Vizet hoztak a gémeskutakból csebrekbe, fazekakba, korsókba, mindenbe a mit elékaphattak; mindent elkövettek, mit ijedtségökben kigondolhattak — de hiába! A fölkelő nap sugárai füstölgő romokra öntötték fényüket, s még a marhák s egyéb állatok is odavesztek, az általános rémülésben és tapasztalatlanságban.

Mindenki mozgott, kiáltott, parancsolt — de senkisémet birt hideg vérrel, mi egyedül segíthet ily alkalommal; s így minden veszve volt.

Gábor testvérem, kijózanodva mámorából az ijedtség és aggodalom által, többet dolgozott mindegyiknél, érezvén, hogy aligha ő nem oka az egész szerencsétlenségnek. És midőn végre látta, hogy segíteni nem lehet a bajon, midőn ssját szemeivel meggyő-

ződött a kár nagyságáról; kétségbeesése határt nem ismert, főleg ha atyja hazaérkezése jutott eszébe.

Atyja — ki a tanyát s gazdaságot reá bízta, s ki most, mindenből kifosztva találandja magát visszajövelekor!

E gondolat oly kinos volt, hogy a könnyelmű de jó és becsületes fiu, egészen elveszté eszméletét; s a fájdalomnak s kétségbeesésnek örületes felfokozottságában, melylyel oly gyakran találkozunk könnyelmű jellemeknél, azon eszmére jött, hogy véget vessen életének, csakhogy kikerülhesse gondatlansága szomorú és aggasztó következéseit.

Félre lopózott tehát az embertömegeből, mely fohászkodva s jajveszékelve gyült volt össze a ház romjai előtt, s keresztül sietvén, a félig elégett náddal, fadarabokkal s hamuval megtöltött udvaron, a gémes kúthoz rohant, s fölmászván annak párkányára egy ugrással a nedves örvényben, véget akart vetni életének, midőn egy erős kéz megfogta

kabátja gallérát, s visszarántván őt az udvar meleg homokjára, egy dörgő hang szólalt fölébe :

Nem szégyenli e gyáva tettet, Gábor urfi? — ha már annyi kárt és aggodalmat okozott szegény atyjának könnyelműsége által, legalább legyen elég bátorsága hibáját bevallani, és súlyos következéseit együtt viselni családjával, mint férfihoz illik.

Az öreg Jankóé volt e hang, s testvérem elnémulva megszégyenülésében, csendesen hallgatta a becsületes régi szolga leczkézését, és szótlan követte őt.

Lázás ingerültsége a vén huszár prozai szemrehányásai által le lőn hűtve, s némileg magához térvén, hasonlóul engedelmeskedett, midőn Jankó azt mondá neki : üljön föl a lóra s térjen vissza a városba; hozzá tévén hogy meg ne ijessze beteg anjyát, s csak nekem adja tudtomra az egész balesetet.

Ez megtörtént, akadozva, sóhajok és kínos kitörések közt; aztán együtt ültünk

mi testvérek, némán, busan, elkeseredve, nem is tudom meddig.

Végre Boris, ki visszatért volt konyhájába, bedugta fejét az ajtón és szólt :

Kata kisasszony a tensasszony fölérredt, s maga után kérdezősködik. Jaj — hogy fogjuk szegénynek meg mondani a mi történt?

VII.

Igaza volt Borisnak. Szegény beteg anyámnak megmondani mi történt, nehéz, nehéz föladat volt; s akár hogy vigyáztam, akár minő óvatosan beszéltem el mindent, még is oly nagy volt a csapás, hogy az alig lábadozó ismét rosszabbul lett; s midőn atyám négy hét múlva hazaérkezett, megjijjedt jó anyám kinézésén, ki napjában csak pár órát tudott ágyán kívül maradni, s inkább csontvázhoz hasonlított mint élő lényhez.

Egyik oka ennek az volt, hogy atyám levelei nem hoztak soha hirt eltűnt Lajosunkról; s kénytelen lőn végre családjához visszatérni, anélkül hogy hosszú és költséges utjának célját elérte volna; mert fíjáról most csak oly keveset tudott mint akkor, midőn Debreczent elhagyta.

Mintha a föld elnyelte volna, így tűnt el nyom nélkül a szegény fiu.

Súlyosak voltak a napok, melyek most reánk neheztedek. A ház legidősb gyermeke elveszve; anyánk, a tevékeny háziasszony, oly gyöngé és szenvedő, hogy szobáját alig hagyhatta el. Atyánk lenyomva szellemi s anyagi bajok által, s Gábor testvérem, a máskor oly vidám fiu, leverve az elkövetett ballépés öntudata s atyja haragja által, ki nem tudott oly könnyen megbocsátani annak, ki családjá anyagi jólétének könnyelműsége által véget vetett — ezek voltak most háziéletünknek fővonásai.

Hogy mi leányok is osztoztunk a közös levertségben, természetes; és az egykor eleven és vidám ház, most többnyire oly csendes volt mint a sír, kivéve ha Nelinek csengő hangja s erélyes mozdulatai némi életet kölcsönöztek annak némelykor.

Nelli volt az egyedüli a háznál, ki még nevetni és csevegni tudott e nehéz napok alatt; és ha a többi olykor csodálkozott is

fékezhetlen vidámságán, még is jó hatással volt az mindnyájunkra.

Atyám napjait most többnyire künn töltötte a tanyán, s ha estefelé haza jött, közönségesen oly rossz kedve szokott lenni, hogy szólni sem mert egyikünk is jelenlétében — kivéve Nellit, kit bátorsága nem hagyott el egy könnyen.

Leczkéimnek most vége volt, nemcsak mivel szüleim nem tudtak többé ezekre költetni, hanem azért is, mivel nekem, mint legidősebb leánynak a háznál, anyám helyét kellett a mennyre csak lehetett, kipótolni, s következőleg tanulásra csak kevés időm maradt.

E szomorú napok alatt az öreg Boris és Jankó, a huszár, valódi kincsek voltak a háznál, kik mindig valami új nemét a költészkimélésnek találták fel, s annál több szorgalmat s készséget mutattak, minél kisebb mértékben tudta gazdájok szolgálataikat megjutalmazni.

Hol lehetne most honunkban ily szolgálkat találni?

De minden szorgalmunk és áldozatkészségünk mellett atyám alig bírta volna a tanyát újra fölépíteni, a gazdaságot nyelbe ütni, az utjára fölvelt pénzösszeget visszafizetni, s a háztartást csak a legnélkülözhetlenebbel is ellátni, ha váratlan segély nem érkezik; még pedig oly oldalról, melyről nem is reméltük azt.

Pár héttel atyám visszaérkezése után, estefelé Nina, Nelli és én, anyám szobájában időztünk. A beteg — mert még mindig annak lehetett szegény jó anyámat nevezni — nagy párnás székben ült, kötéssel kezében, de mely mindjárt kiesett abból, oly nagy volt még gyöngesége.

Én harisnyát foltoztam — a legkellemtlenebb de egyszersmind legszükségesebb munkák egyike, szegényes háznál — Nelli varrogatott, mire csak most adta gyakrabban, de elég kedvetlenül, árva fejét, és Nina játszott.

Nina, a bájos kis teremtés, még most is szabadalmazott személy volt a háznál, kiért mindenki örömet fáradozott, s kinek utjából mindnyájan igyekeztünk minden tövist eltávolítani.

Oly csendesség uralkodott a kis házban, hogy az ebédlőben függő nagy falórának perczegése behangzott hozzánk, s még a legyek halk röpdésését is kivehettük.

Egyszerre kinyílt az ajtó s azon szokatlan csendességgel lépett be az öreg Boris.

A „dada“ t. i. közönségesen nem épen csendesen szokott mozogni, sőt ellenkezőleg; s ez volt főleg oka annak, hogy anyám betegsége óta jobban szerette ha én végzek körülé mindent Boris helyett, ki különben kedvencz cselédje volt.

Kata kisasszony, jőjön csak pillanatra a konyhába, — szólt Boris halkán.

Valami baj van-e újra a háznál? — kérdezte anyám nyugtalanul, mig sötét pir futotta el halvány arczát.

Nincs semmi baj, tensasszony, — felelt

Boris nyugtatólag — csak a vacsora miatt szeretnék Kata kisasszonynyal beszélni.

Jövök Boris; — feleltem én, oly nyugottan mint csak tehettem; s félretévén munkámat, Borissal együtt elhagytam a szobát.

De alig huztam be annak ajtaját magam után, már is hirtelen kérdeztem: — Az Istenért Boris mi történt? tudom hogy nem a vacsora az miről szólni akar. — A hű némben vonásaiból láttam, hogy valami szokatlan történt a háznál.

Igaza van, Kata kisasszony; csak azt akartam magának, mint a legokosabbnak a háznál mondani, hogy az öreg Tamás, Zsuzsa kisasszony lovásza, megérkezett, egy nagy csomó irással a tens ur számára; s hogy talán jobb volna erről nem szólni a tensasszonynak míg az ur haza nem jó. Hiszen jól tudja minő könnyen megijed most édes anyja.

Tökéletesen jóváhagytam Boris óvakodó cselekvését, s a konyhába mentem, hogy magam szóljak az öreg lovászszal, ki

ott már falatozott, a tiszta konyhaasztal mellett.

Hogy van Zsuzsa néném? — kérdeztem az öregtől, nem engedvén, hogy fölhagyjon vacsorájával.

Jól van; köszönöm a kérdést; — felelt a vén ember, szemeivel csiptetve; — s remélem, hogy e csomó itt — folytatá a számos pecséttel ellátott csomagra mutatván, mely tányéra mellett hevert — a tensaszszonynak is kissé jobb egészséget hozand. Sokat busultunk mi, Kis-Ujszálláson, a szerencsétlenségen, mely a kapitány urat és családját érte.

Hát maguk tudták mi történt? — kérdeztem, kissé meglepetve; mert atyám nem irt bajainkról semmit nényének, tartván attól, hogy ő az ily tudósítást annyiba vehetné, mint segély utáni folyamodást.

Rosz hír messze szárnyal; — felelt az öreg Tamás; — már hetek óta mindent tudunk.

Át akartam tőle venni a csomagot, de

észrevevén szándékomat az öreg ember, reá tette hirtelen a kezét s fejszóválva, mintegy mentegetőzve, szólt :

Nem, nem, Kata kisasszony; csak a kapitány úrnak magának szabad e csomagot átadnom; Zsuzsa kisasszony keményen reám parancsolt.

Visszatértem anyám szobájába, s megvallom nem csekély kíváncsisággal vártam atyámat. Levél, még pedig inkább csomaghoz hasonló levél Zsuzsa nénénktől, oly rendkívüli, vagy jobban mondva, oly hallatlan dolog volt, hogy nem csoda ha régi gyöngeségemnek tág ajtót nyitott.

De épen ma későbbben jött atyám háza a szokottnál; s azért, midőn szekere zörgését hallottam, nem birtam helyt maradni, hanem hirtelen elhagyván a szobát, elébe szaladtam az udvarba.

Levél, Zsuzsa nénémtől, atyám! még pedig roppant vastag levél! — Kiáltottam a szekérhez futván, melyről atyám lassan, és sánta lába végett, elég nehézkesen szállt le.

No, s mi csodálatos van ebben, Kata? — felelt szárazan atyám, ki elfáradva, s elkedvetlenedve a sok baj és akadálytól, melyel egész nap küzdött, épen nem birt eleven képzelőtehetségem- s vérmességgemmel.

Lehangolva atyám egykedvűsége által nem feleltem semmit; hallgatva követtem őt a tornáczig.

Ott felém fordult atyám s kérdezte: Hol van Zsuzsa néni levele?

A konyhában, az öreg Tamásnál; azt mondja, hogy csak atyámnak magának szabad a csomagot átadni.

Atyám kissé figyelmesebbé lőn e feleletre, s a helyett, hogy az ebédlőbe ment volna szokása szerint, visszafordult, s a konyhába lépett, hová őt messziről követtem.

Ott az öreg lovász már lesben állt, s pár percz múlva atyám, a csomaggal kezében az ebédlőbe lépett.

Nem mertem őt háborgatni, bár mennyire is szerettem volna jelen lenni, midőn a levelet fölbontja; csendesen tértem tehát

vissza anyám szobájába harisnyáimhoz, de melyek a következő perczek alatt nem nagy haladást tettek a javulás utján.

Alig mult el a tiz percz és atyám a szobába jött egészen átváltozott arczczal, s a levéllel jobb kezében, mig a balban papirosba gyöngyölt csomagot tartott.

Arczán rég nem látott kifejezése az örömnök vala olvasható, s anyámhoz közeledvén, reszkető hangon szólt :

Adjunk hálát Istennek, kedves Klárim; ki váratlan segélyt küldött nekünk.

Hirt vettél Lajosról? — kiáltott föl anyám, szokatlan élénkséggel fölegyenesedvén párnás székében.

Az öröm lángja atyám vonásaiban hirtelen elhalt, s pillanatra elfordult, mielőtt felelhetett volna.

Nem, kedvesem; — szólt aztán búsan — nem; e nehéz teher még szíveinken marad; de más nyomasztó súlyt emelt le vállainkról Zsuzsa néni váratlan jósága és bőkezősége.

Anyám visszadőlt párnáiba; a gyöngé pír elhagyta gyöngé arczát, az öröm sugára eltűnt szemeiből, s mintegy erőlködve pillantott föl atyámhoz s kérdezte halkán : Mi történt tehát?

Nézd ezt Klárim; — szólt atyám feleletül, a papirosba göngyölt csomagot anyám elébe az asztalra letevén; — ez három ezer forint új bankóban, melylyel Zsuzsa néni megajándékoz bennünket, hogy tanyánkat fölépíthessem s gazdaságomat nyelbeüthessem. Nemde ez váratlan szerencse?

Az ám! — felelt anyám, mosolyra kényszerítvén halvány ajkait, míg halk sohaj lebbent el azokon — az ám! legalább nem lesz most annyi gondod és bajod, szegény Zsigám! ki várt volna ilyesmit Zsuzsa nénitől.

A legdurvább héju diónak olykor legédesebb magva van; felelt atyám : halld csak e levelet; nem mondaná senki, hogy ezt Zsuzsa néni írta.

És atyám fenhangon olvasta a mi következik.

Édes öcsém!

Hallottam minő kettős baj ért téged és családodat, s teljes szívből résztveszek fájdalmadban és aggodalmadban.

Az elsón csak Isten segíthet; reméljük, hogy kedves fiad nemsokára ismét köztetek leend, vagy hogy legalább hirt fogtok róla venni.

A másikon segíthetek én, s azt örömet is teszem.

Fáradozásaimnak sikere volt; és az öreg Kovács Zsuzsánna nem épen a legszegényebbek egyike a vidékben.

Nekem magamnak kevésre van szükségem, s náladnál közelebb rokonom nincsen; azért teljes nyugalommal elfogadhatod tőlem a három ezer forintot, melyet Tamás által küldök neked ajándékba — nem pedig kölcsön.

Adósság — akár ki is legyen az, kinek tartozunk — ólomsúly, mely lehúz az örvénybe; nem szeretném azt nyakadba akasztani.

Köszöntsé nevében szegény feleségedet, ki iránt annyi évekig igazságtalan valék; s gyermekeidet.

Ha nem volna igen sok a mire kérlek, szeretném ha harmadik leányodat, Nellit, hozzám küldenéd pár hónapra. Nem vagyok többé oly ép és erős mint voltam; többet kell honn ülnöm, s akkor magányosan érzem magamat. E gyermek pedig tetszik nekem — talán mivel kissé ahoz hasonlít, mi egykor magam voltam; s hibáimmal úgy mint jó tulajdonaimmal bir. Azért hiszem, hogy ő is talán nem oly igen rosszul fogja magát öreg nagynénje házánál érezni.

Tanácskozz erről feleségeddel, s aztán felelj.

Addig Isten veled.

Szerető nagynénéd

Kovács Zsuzsánna.

Hosszu szünet követte az olvasást; de ha a nyelvek nyugodtak, gondolataink annál gyorsabban működtek.

Végre atyám Nellihez fordult, ki már pár percz óta nyugtalanul mozgott ülésén, és mosolyogva kérdezte :

Szólj Nellikém, szeretnéd-e Zsuzsa nénit meglátogatni?

Oh igen, édes atyám! — volt a felelet.

De meg nem unod-e magadat egyesegyedül nagynénéddel?

Nem én! — felelt Nelli bátran, s kipirulván mint a rózsa, mert egész nap lovagolhatok.

Mindnyájan nevetésre fakadtunk, kivéve jó anyámat, ki fölsohajtva aggódó tekintetet vetett Nellire.

* * *

Pár hét mulva Nelli Kis-Ujszálláson volt nagynénéem házánál; édes atyám maga vitte őt oda szekéren, s visszatérvén elbeszélte minő szivesen fogadta őt Zsuzsa néni, s minő örömmel ültette lóra a vén Tamás a

kis, bátor leányt, alig pár órával megérkezése után.

Alig hiszem, hogy Nellinek való az élet, Zsuzsa néni házánál; — jegyzé meg anyám némi komolysággal; — ugy is inkább fiúhoz hasonlít, minden hajlamaiban, mint leányhoz, s ott majd egészen fiuvá lesz.

Meglehet hogy igazad van, Klárim; — felelt atyám — de azon nem segíthetünk. Lehetlen volt Zsuzsa nénémtől kérését megtagadni, miután annyi jósággal volt hozzánk szerencsétlenségünkben.

VIII.

Háztartásunk s házikörünk ez események után lassanként visszatértek a régi kérvágásba.

A tanya épületei csakhamar újra készen álltak s a gazdaság nyelbe volt ütve. Atyám járt kelt mint ezelőtt. Gazdaságát szorgalmasan vitte, Gábor testvérem segítségével, kit most sokkal inkább mint ezelőtt munkára szorított, mondván, hogy serdülő ifjúra nézve nincs rosszabb a henye életnél, mely minden gonosznak kútfeje.

Nem egyszer történt, ha sok volt ott a teendő, hogy Gábor künn hált a tanyán, s néha két három nap telt el anélkül, hogy láttuk volna.

Én is inkább reá értem a tanulásra, mert édes anyám egészsége lassanként helyreállt, habár kedélye bús és nyomott maradt.

Atyám is jóval komolyabb volt mint a súlyos csapások előtt, melyek családunkat érték, s látni lehetett, hogy mindkettőnek gondolatai, folytonosan szegény Lajos testvérem sorsával voltak elfoglalva.

Nelli, a vidám bátor gyermek távollétét inkább érezte mindenki a háznál, mint ezt egyelőre gondoltuk, s üres helyét családi körünkben betölteni lehetetlen volt.

Nina leginkább panaszkodott ezért; mert én, legjobb akarattal sem értem reá vele játszani s foglalatostkodni, mint ő azt Nellitől megszokta volt; ki, maga sem nagy barátja a munkának, mindig kész vala idejét a kis házikegyencznek, s egyszersmind házizsarnoknak fölláldozni.

Már öt hónap mult el a lipcsei csata óta és még nem tudtunk semmi bizonyost szegény Lajos sorsáról.

Lassanként reményeink apadtak s apadtak, mint a tavak vize a nyár forróságai közt; s még jó anyám is alig merte többé fia

nevét emlegetni, mert szivében is a bús megadás kezdé elfoglalni a remény helyét.

Az első időkben mindig a legnagyobb nyugtalansággal várta atyám vagy Gábor testvérem hazajövetelét a postáról, hova naponkint egyik vagy másik menni szokott. De most már felhagyott a reménnyel, hogy posta útján valami hír jöhetne Lajosról, s azért nem is tett többé kérdést midőn haza tértek.

Egy napon azonban, hol Gábor tette e szokott utat, mivel atyám a tanyán volt, a fiu haza érkezett, kis levélkével kezében, melyen annyi helynév létezett, hogy a fölírást alig lehetett többé kivenni.

Nézze meg csak e levelet, édes anyám; — szólt Gábor, azt oda nyujtván anyámnak — a postamester kérdezett, hogy valjon édes atyámnak szól-e vagy nem? azt mondja, hogy már háromszor visszaküldte Pestre a főpostahivatalra, mivel itt ily nevü ember és utcza nem létezik, de mindig ismét ide küldik.

Jó anyám figyelemmel vizsgálta a levelet, melynek czíme így hangzott.

A Monsieur Sigismond de Cauvache
officier en retraite

a

Debrecain

Rue Allemande No.. en Autriche.

Jer Kata — szólt édes anyám — és nézd meg a levél czímét; hiszen már kissé jártas vagy a franczia nyelvben: mit gondolsz atyádnak szól-e?

Figyelemmel olvastam a czímet, s aztán feleltem: — Azt hiszem anyám hogy igen; Rue allemande annyit tesz francziául mint „német utcza“; a város és jó atyám neve pedig francziás kimondás szerént vannak írva. Ágnes nem egyszer nevetve beszélt nekem, hogy a gouvernante mindig Mademoiselle Cauvache-nak nevezi őt; az A és U betűk is O-nak mondatnak ki francziául, s azért valóban azt hiszem, hogy e levél írója jó atyámnak szánta azt.

Valjon honnan jó? — tünődött anyám, a levelet újra megvizsgálván.

Franciaországból; — feleltem — mert nézze csak édes anyám, több francia postajegy van rajta; de melyik ezek közül az első, nem tudom.

Még mindig a levéllel voltunk elfoglalva, midőn az ajtó kinyílt, s azon jó atyám lépett be. Nem is vettük észre szekere zörögését, s azért anyám mintegy meglepetve kiáltott föl :

Ah! itt vagy Zsiga! nem is hallottalak.

Mivel vagytok annyira elfoglalva? — kérdezte atyám, közelebb lépven hozzánk.

E levéllel, melyet Gábor épen most hozott a postáról, s melyről azt hiszszük, hogy neked szól, bár bizonyosan nem tudjuk.

Atyám kezébe vette a levelet, figyelemmel vizsgálta czimét, míg Gábor elbeszélte a postamester megjegyzéseit, s aztán rövid gondolkozás után mondá :

Ha nem nekem szól, akkor másnak sem Debreczen városában; de bizonyost csak

akkor tudhatunk ha feltörjük : tehát Isten neki !

Avval fölbontotta a levelet, s keresztülfutotta azt szemeivel.

Ez franczia levél — mondá aztán, bajuszát nyakgatván, mi szokása volt ha valami zavarba hozta; — szót sem értek az egészből; de még is már kezdete azt mutatja, hogy nekem szól, mert ez úgy hangzik : *Monsieur le Capitaine!* No Katám — folytatá felém fordulván — ha te rajtunk nem segítesz, nem tudom hogy boldogulunk e szarkalábakkal. Kísértsd meg, talán el tudod olvasni.

Éreztem hogy a vér fölszáll arczomba s kezem reszketett midőn a levelet átvettem. Valjon el tudom-e hiba nélkül olvasni? meg fogom-e tökéletesen érteni, úgy hogy tartalmát elmondhassam szüléimnek? — E két kérdés villant át elmémen.

De alig fogtam olvasáshoz s már a levél tartalma annyira érdekelt, hogy kételyeim el voltak feledve.

Atyám! Anyám! — Kiáltottam föl, miután az első sorokat átfutottam — Lajos él, sebei javulnak — oh! minő boldogság!

Mit mondasz? — Igazán ugy van-e? — Lajos él? — Hol van? — Mit csinál? — Sebei veszedelmesek-e? — Miért nem irt már régen? — Kitől jő e levél? — — Ezek, s még sok ily nemű kérdés hangzottak el szülőim, Gábor és Nina ajkairól.

Nem irhat, mert jobb karja keresztül van löve — fején is nehéz sebet kapott, úgy hogy hetekig magán kívül volt — de ez meggyógyult — egészséges, csak jobb karjában szenved még — nem tudja használni — egy markotányosnő találta tetszholtan a csatatéren — kis szekérére emelte — elvitte a tábori kórodába — nem tudta senki sem nevét, sem állását, mert ingig levetkőzve feküdt egy sövény mellett — nem birt a kérdésekre felelni — elvitték mint foglyot Franciaországba — Auxerre-be — most egy tehetős özvegyasszony házánál van — ez már háromszor irt Lajos nevében, kinek jobb

karja még tehetlen — de választ nem kapván újra ír — Lajos tudta nélkül, ki e hallgatáson aggódik — kér, hogy atyám válaszoljon minél előbb Lajos megnyugtatóására — ki azt reméli, hogy nemsokára fogoly társaival együtt haza bocsáttatik.

Ez volt körülbelől mit kibetűzhettem a levélből, mely a legnagyobb boldogságot árasztotta az egész házra. Boris sirt örömeiben, az öreg Jankó káromkodott, s még a szolgáló s a mindenes is annyira elvesztették fejüket e csodás tudósítások következtében, hogy nyelveik igen gyorsan peregtek, de kezeik tétlen maradtak, s az egész házban zavar volt napirenden.

De ki gondolt e boldog órákban az effélével? — Észre sem vettük, hogy a leves el van sózva, a tészta csak félig kifőzve, a sült pedig korommá égetve. Mindenki örült, sirt, nevetett, s mint a tűz elterjedt e hír az egész városban, s minden oldalról jöttek barátaink s ismerőseink tudakozódni s szerencsét kívánni.

Egyike volt ez azon napoknak, melyeknek emlékezete holtig sugározik szivünkben s emlékezetünkben, mint az állandó csillag az égen.

Másnap felelni kellett e boldogságot árasztó levélre, s e nem csekély föladat nekem jutott, mint az egyedülinek a családban — Ágnest kivéve — kinek egy kis fogalma volt a francia nyelvről.

Órákig irtam és bajlódtam, olykor küzdvén a kétségbeeséssel e nehéz föladaton, s végre is oly levél volt fáradozásaim eredménye, melyen most jó izűen nevetnék. De hiába! nem birtam akkor jobbat írni, s így e hiányos kísérlet indult utnak, azon czím alatt, melyet az özvegyasszony igen olvashatóan följegyzett levelében.

Akár minő selejtes volt ez első kísérletem francia levélírásban, megfelelt céljának; mert megérkezett szerencsésen Auxerre-be, s az óta félbe nem szakadt többé a levelezés köztünk, s a jószivü francia nő közt, ki folyvást titoknoki szerepet vitt La-

josnál, mert fogolytársai mind közemberek voltak, kik irni nem tudtak.

Hogy díszes francia epistoláim mellett, édes anyanyelvünkön irt levelek is indultak, testvérem számára Auxerres-be, nem szükség mondanom; s e levelezésnek oly üdvös befolyása volt jó anyám kedélyére, hogy pár hét múlva ismét a régi szelid, de mindig vidám s tevékeny teremtés vált belőle, s házunk végképen elveszté a komoly színezetet, mely hónapok óta jellemezte azt.

Végre eljött a pillanat, hol azon boldogító hírrel lepett meg bennünket Vignerona asszonyság — ez volt az Auxerre-i özvegyasszony neve — hogy Lajosunk nem fogoly többé; s e szerencsés körülmény következtében, nemsokára útnak fog indulni hazafelé.

Minő hires világesemények következtében álltak be e reánk nézve oly örvendetes körülmények, itt föl nem említem. Mindenki ismeri azokat, s e lapok csak szerény családom történetének vannak szentelve.

Hogy a levél, mely e jó hírt foglalta

magában, ereklyeként tekintetett házunknál, azon nem fog senki csodálkozni. Oly gyakran olvastam át, hogy nemsokára szóról szóra tudtam azt, könyv nélkül. De minél gyakrabban olvastam e sorokat, annál inkább tűnt föl nekem ezekben bizonyos feszültség, vagy jobban mondva : neme az elfogultságnak, s félig elleplezett bensőségnek, mely egyenes ellentétet képezett Vignerón asszonyság eddigi vidám s olykor tréfás leveleivel.

Bizonyosan sajnálja Lajosunk eltávozását; — gondolám — testvérem oly vidám jó kedvű fiú; talán nincsenek gyermekei Vignerón asszonyságnak, s így anyai szeretettel ragaszkodott a sebesült ifjúhoz, ki neki anynyit köszönhet. Hiszen mindig megszeretjük azokat, kikért gondoskodunk és fáradozunk.

De a többinek, ki ugy sem olvashatta a jószivü özvegyasszony levelét, erről semmit sem szóltam.

Lajos jobb karjával egészen tétlen lévén, egyelőre legalább, nem léphetett szol-

gálatba, s ezredesétől bizonytalan időre szabadságot nyert; így remélhettük tehát őt darab ideig nálunk tarthatni, s szobája készen állt hetekkel azelőtt, hogy megérkezését remélhettük volna

De e forrón óhajtott pillanat is eljött végre; s midőn egy őszi napnak kora alkonyában, könnyű félfedelű kocsi hajtott be udvarunkba, s abból karcsú alak ugrott ki, esinos huszár egyenruhában, az egész család kirohant a tornácra, s nemsokára a visszatért, szülői karjai közt találta magát.

Midőn hosszú ölelés után Lajos végre kibontakozott e szerető karok közül, reánk testvérekre került a sor; s mikor Lajos régi vidámsággal fölkiáltott: — Elég, elég, ti zsarnokok! ereszszetek! különben rosszabbul járok itt mint a lipcei csatatéren, mert ízre porrá fogjátok a szegény rokkantot tépni! — nevetve és sírva egyszersmind hagytunk föl az ölelgetéssel s csókolózással, s diadalmasan az ebédlőbe vezettük a csinos huszártisztet.

Alig voltunk ott, alig ült Lajos a pam-lagon atyja s anyja közt, midőn elpirulva homlokára ütött, s mosolyogva de még is némi elfogultsággal szólt :

Édes jó atyám s anyám! szinte elfeledtem annyi öröm közepette, hogy nem vagyok egyedül; van valaki, künn, kocsimban, ki dobogó szívvvel várja, valjon családom helyet enged-e számára körében.

Talán valamelyik pajtásod? — vágott közbe atyám, fölkelve; — csak ide vele, jó szívvvel látjuk! nem de Klárim? tüstént utána megyek!

Evvel atyám ki akart sietni a szobából.

De Lajos egy ugrással mellette termett, s bal kezével visszatartóztatván a sietőt, lángba borult arczezal fölkiáltott :

Maradjon atyám — csak pár perczig! nem pajtás az ki kétkedve — félve s remélve, várja mi féle fogadást nyerend családomtól, hanem nő — nőm!

Nőd! — kiáltottunk föl egyhanguan mindnyájan, atyámtól fogva a kis Nináig.

Nőm — kedves nőm! — erősíté Lajos, erőt vevén elfogultságán — kinek ugyszólván életemet köszönhetem!

Csak nem a markotányosnő? — kiáltott föl anyám reszketeg hangon s ijedt képpel.

Nem anyám, nem! — felelt Lajos vidám mosolylyal — hanem Vignerón asszonyság, ki elindulásom napján szíves volt nevét az enyimmel fölcserélni.

Ah! Vignerón asszonyság! — kiáltott föl ismét chorusban az egész család, — s képzelődésemben fölmerült egy vaskos, középkorú, anyai nő képe, mert akkor özvegy-asszonyokról nem volt még más fogalmam; s nem kis csodálkozással, hasonlítottam össze ez eszményképet, szép karesú, fiatal testvéremmel.

Ez azonban, használván az általános meglepetést, kisuhant az ajtón, s nemsokára azután ismét hangzottak gyors léptei a tornácson, más könnyű lábak tipegése kíséretében.

Legalább vaskos nem lehet az özvegy,

léptei után itélve; — gondolám — épen midőn az ajtó föl pattant s azon Lajos karján, egy kis tündér lépett a szobába, a minőt még soha sem láttam.

A nő, ki alig látszott tizenyolcz, tizenkilencz évesnek, csak kevéssel volt nagyobb nálamnál, a tizenhárom éves gyermeknél, s alakja oly karcsú és könnyed, hogy csak lebegni látszott férje oldalán; keze lába picziny mint a gyermeké; s képe, körülvéve dús hollófekete, göndör fürtöktől, oly szép, de csintalan, mint valami pajkos angyalé, kit hiába int nyugalomra s komolyságra a szakállas szentek ihletteljes köre.

Az ajtó küszöbén megállt, mintha nem merne tovább haladni, s nagy életteljes szemeit szüleinkre szegezvén, tiszta és csengő, de gyermeteg hangon kérdezte :

Est-ce permis? — szabad-e belépnem kedves Louis-m családjába? — övéi nem utasítják-e vissza az idegent, ki engedelmeök nélkül merészelt körükbe jöni?

Habár csak én egyedül értettem e fran-

eziául kiejtett szavakat, mindenki annyira meg volt kápatva e bájos teremtés kedves megjelenése által, hogy jó anyám nyakába borult, atyám szónélküli áldással tevé kezét szép fejére, míg mi mindnyájan körülfogtuk őt, mintha évek óta ismertük és szerettük volna uj ángyunkat.

IX.

A következő négy év oly csendesen és örömteljesen folyt le kis családi körünkben, hogy csak világteljes de összefolyó ködfátyolképként maradt meg emlékezetemben; mi új bizonyság arra, hogy a gond és fájdalom éles vésője mélyebben s tisztábban edzi lelkünkbe az eseményeket, mint a csendes boldogság lágy ecsetje.

Lajos testvérem, kinek jobb karja soha sem nyerte vissza erejét, részint azért, részint pedig kedves kis neje kérésére, végkép lemondott a katonaságról; és Pauline — ez volt ángyom keresztneve — pár hónap mulva látván, hogy Magyarországon csak oly jól el lehet élni mint a belle France-ban, eladta Auxerres-i jószágait s házát, s Debreczen közelében vett pénzével csinos földbir-

tokot, hol lakóházat épített magának a fiatal házaspár.

Mig ez elkészült, Debreczenben laktak, kis de kényelmes szállásban, melyet ángyom oly csinosan rendezett el, s oly tisztán tartott, hogy mindenki csodálkozott rajta, s utánaozni igyekezett a bájos menyecske ügyességét.

Pauline első naptól fogva azon volt, hogy magyarul tanuljon; s midőn körülbelöl egy évvel érkezte után egy kis leánykával növelte még testvérem boldogságát, a gyermek mellé magyar száraz dajkát fogadott, s így lassanként igen jól megtanulta anyanyelvünket, melyről azt szokta állítani, hogy a francia után a legszebb a világon.

De ha Pauline magyarul tanult csevegni, én is társaságában hihetlen gyors előlépteket tettem a francia nyelvben; s még mielőtt Lajosék új házukba költöztek, majdnem tökéletesen jól beszéltem s írtam francziául.

Pauline, ki szorgalmatos tanítóm volt, e

részben, büszkélkedett sikerében; de annál inkább panaszkodott Nina ellen, kit „cette gentille petite paresseuse“-nek szokott nevezni, míg Nelinek a belle amazone név jutott.

Nelli most tizenöt éves, valóban igen szép leányka, már két év óta majdnem folytonosan Kis-Ujszálláson tartózkodott, Zsuzsa nénénknél, kinek egészsége hanyatlott s ki egyedüli örömét s vigaszát nővérem társaságában találta.

Szüleim inkább szerették volna ha Gábor annyira tudná nagynénje szeretetét megnyerni; mert ők is, mint a legtöbb szülő, fiaikról többet gondoskodtak mint leányaikról, s azt óhajtották volna, hogy Zsuzsa néni Gábort tegye örökösének. De erre nem volt semmi kilátás; az öreg leány épen Gábort és Ninát kedvelte legkevésbé családjunkban, s nem egyszer mondá atyámnak: Vigyázz édes öcsém, hogy meg ne gyűljön bajod avval a hanyag s könnyelmű gyerekkel, Gábor fiaddal; s avval a kis haszonta-

lan portékával, Ninácskával, kivel egészen másként és sokkal keményebben kellett volna bánni mint ti, születése napjától fogva bánatokat. Mindenki a háznál addig babusgatta s dédelgette, míg valóban azt hiszi az a kis majom, hogy finomabb anyagból készült többi testvérei- s még szüleinél is. Ennek pedig nem lehet soha jó következése.

Atyám ilyenkor fölsóhajtott, míg könygült szelíd anyám szemeibe. Mindketten érezték, hogy igaza van Zsuzsa nénémnek; de az ily őszintén s kissé nyersen kimondott igazság azért nem kevésbé fájt szívünknek.

Mind a legtöbb ember a világon, nagy-néném is tisztán látta a szálkát mások szemében, míg az övében nem érezte a gerendát; mert ha szüleim talán kissé hibásak lehettek Nina növelésében, ugy másrészt, Zsuzsa néni, épen oly nagy hibákat követett el Nellire nézve, kit valóban imádott.

Nelli jellemében ugy is tulsulylyal birt a férfiaság, minden előnyeivel és hátrányaival, a szelid nőiesség fölött; s ő még

inkább növelte e sajátságot kegyencze kedélyében, a helyett, hogy illő határok közé szorította volna azt.

Szép hűgom oly bátran s jól megülte lovát mint a huszár, s ugy kormányozta Zsuzsa néni gazdaságát, s vitte számadásait, mint a legügyesebb gazdatiszt; de a konyhában s dolgozóasztala mellett, nem találta magát helyén, és szépsége, eszes társalgása daczára, egész megjelenésében és magaviseletében hiányzott azon nyugalom és szelidség, azon csendes kecs, mely a hölgykedélynek legszebb drágaköve.

Nelli tetszést aratott ahol csak mutatá magát; mindenki dicsérte s bámulta a szép bátor leányt; de kevesen szerették; s főleg a hölgyek nem igen kedvelték társalgását, tartván -- azt gyanítottam legalább -- éles és olykor csipős észrevételei- és élczeitől.

De Nelli evvel keveset gondolt. Nem volt ő azok egyike, kiknek szüksége van szeretetre s jóvánhagyásra. Egyik fővonása jellemének a függetlenség volt; azon szellemi

függetlenség t. i., mely nem szorul mások ítéletére, s mely, ha maga magával tisztában van, tekintetbe sem veszi körözete, s még kevésbbé a világ véleményét.

Ily jellemelek többnyire boldogabbak másoknál; de tudnak-e boldogítani? — ez oly kérdés, melyre felelni nem merek.

Időről időre Zsuzsa néni s fogadott leánya, — mert annak nyilvánította Nellit mindenki előtt — pár napot, olykor hetet, töltöttek Debreczenben, házuknál; de mindketten jobban találták magukat Kis-Ujszálláson, hol egészen kedvök s kényök szerint élhettek.

Anyám nem egyszer komolyan csóválta fejét, ha szeme Nellire esett, vagy hallotta vidor, mulattató, de kevés női kellemmel bíró társalgását; nem egyszer szeliden szólította meg leányát, zajos magaviseleteért, főleg társaságban; s Nelli kissé békétlenül ugyan, bár szó nélkül, hallgatta megjegyzéseit — de ezeknek soha sem lőn sikerük, s ő mindenben a régi maradt.

Ily látogatások és hasztalan intések után, anyám mindig kettőzött szeretettel, mondanám bálványozással, fordult legkisebb leányához Ninához; ki, ha olykor meg is érdemelte a megszólítást, habár egészen másféle hibákért mint Nelli, oly gyermeteg kecscesel szokott ilyenkor anyám nyakába borulni, s vétkeiért bocsánatot kérni — de a melyeket azért csak ugy elkövetett újra mint ezelőtt, — hogy jó anyám napról napra inkább ragaszkodott e kis tündérhez, s mindinkább elnéző lőn számtalan hibáira nézve.

E vakságban az egész háznép teljes mértékben osztozott, még jó atyám is; ki különben elég éles tekintettel birt, ott hol gyermekei érdekelve voltak; s ha olykor meg is szólította Ninát, ez sokkal szelidebb hangon történt mint aminőhöz többi gyermekei szoktatva valának.

Az egyedüli a családban, Zsuzsa nénén kívül, ki e részben élesebben látott, Pauline volt.

Félek, félek — így szólt olykor hoz-
zám, kihez legtöbb bizodalommal fordult
ilynemű dolgokban — nagyon félek, hogy
szegény Nina később keservesen megfize-
tendi e most reá nézve oly kellemetes, de
túlzott előszeretetet árát. Legjobb esetben is
az élet pályái egyről egyig sok tövissel s éles
kavicscsal birnak, melyek nem egyszer fáj-
dalmasan sebzik lábainkat; s életünk ege
legtöbbször sötét felhők által van körülvéve.
Hogy fogja e gyermek, kinek lába eddig
csak lágy pázsiton járt, kinek szíve meg-
szokta az örökös napfényt, egykor e nehéz
utakat s a borult eget túrni? Azt hiszitek-e,
hogy a sors is oly engedékeny leend e töre-
dékeny virág iránt mint ti vagytok? hogy ő
egyedül leend ment az élet sanyaruságaitól?
— hidd el nekem Katám, mindig jobb ha
gyermekkori és első ifjuságunk éveit kissé
megezzük lelkünket a jövő ellen!

Oly sötét és aggasztó-e az a te jövőd
Pauline? — kérdeztem egykor a bájos kis
philosophától, ilynemű társalgás alkalmával,

— ez nem nagy dicséretére válik bátyámnak, ki négy év óta urad s parancsnokod.

Ne felejtsd kedves Katám — felelt a fiatal nő, míg a fájdalom árnya borult bájos vonásaira, — hogy kedves Louis-m nem első férjem. Oh! ha visszagondolok első házasságomra, akkor valóban újra meg újra érzem, hogy most paradicsomban vagyok; s nincs az a percze életemnek, hol azért hálát nem adnék Istennek.

Egy forró ölelés volt feleletem e szavakra; s így végződtek többnyire Nina fölötti vitatkozásaink.

De létezett egy más tárgy, mely fölött szintén nem egyszer vitatkoztam Paulinevel, s ez saját jövőm volt.

Pauline azt állította, — mikép oktan gondolat tőlem nevelőnének készülni; mert arra nincsen semmi szükség; hogy szüleim anyagi állapota annyira javult az utolsó évek alatt, miként soha meg nem fogják engedni, hogy leányuk e nehéz és kellemetlen pályára lépjen; s ha ők meg is engedik, ő

maga és Lajos soha be nem egyeznek e tervbe, s házuknál mindig és mindenkor oly menhelyre számíthatok, hol a szeretet nem fog soha hiányozni.

Én, ellenben, nem akartam erről semmit tudni. Független akartam lenni, keresni saját kenyereimet, a helyett, hogy családomnak terhére legyek; szóval annyira megszoktam a gondolatot magam lenni szerencsémnek kovácsa, hogy nem tágitottam, s egy hajszálnyit sem engedtem Pauline okoskodásainak; miért ez aztán panaszra fakadt, s bőven megajándékozott a „méchante“ és „entêtée“ elnevezésekkel; melyeket annyira megszoktam végre, hogy nevetve hallgattam azokat, miért a kis, tűzről pattant menyecske, egész haragját vontam árva fejemre.

De e vitatkozások daczára, mindinkább ragaszkodtunk egymáshoz, s Lajos nem egyszer tréfásan panaszkodott : hogy nejét félteni kezdi tőlem, ki Pauline szívét lassanként annyira be fogom tölteni, hogy ebben alig maradand számára hely.

Erészben azonban nem volt mitől tartania; mert ha valaha nő imádta férjét, ezt Paulineről lehetett mondani. Azt hiszem, minden visszaemlékezése Monsieur Vigneron-ra, oly kedvező összeállításokra nyújtott alkalmat, hogy Louis mindig növekedő dicsfényben állt előtte.

Valódi élvezet volt a csinos házaspárt látni, uj és kényelmes falusi lakában, kis leányukkal, alig hat hónapos fijkal, s gazdaságukkal elfoglalva, s oly boldognak, oly megelégedettnek, amennyire ez csak lehető földi pályánkon.

Hogy gyakori vendég voltam e vidám háztartásban, s Kata néni nagy tekintetben állt kis unokahuga, az alig három éves Luizánál, ki atyja után neveztetett így — s nagyobb örömet nem ismert, mint ha engedelmet nyert a kis Bélát dédelgetni, alig szükség itt emlegetnem.

Szülőim is gyakran meglátogatták Lajosékat, s alig mult el hét, hol ezek nem

jöttek volna, legalább pár órára Debreczenbe; így tehát minden úgy ment mint a sinóron, főleg mivel Gábor is meggondoltabbnak látszott, darab idő óta s szorgalmasabban járt a gazdaság után, minek jó atyám szerfelett örült.

Tizenhetedik évemet betöltvén, kissé többet kezdtem társaságba járni, s nem egy kellemes estét töltöttem a polgármester házánál, kinél többször szoktak télen össze gyűlni, és a színházban, vagy jobban mondva azon teremben, mely ideiglenesen színházul szolgált, midőn valami vándor színésztársulat meglátogatta városunkat.

Ott sirtam legelőször, Lendvay s Lendvayné remekjátéka által megkapatva, ott nevettem Megyeri kiapadhatlan jó kedvén, s bámultam Szentpéteri sokoldalú tehetségét.

Fényesebb színházakat láttam azóta, hol fagygyertya helyett, tündöklő légszesz lángok árasztják vakító világításaikat, arany s vörös bársonytól fénylő páholyokra;

hol a kék mentés, becsületes polgárok s családjaik helyett, a világ minden részéből öszszegyűlt születés és pénzaristocratia tölti be a helyeket, leggazdagabb s legválasztékossabb öltözetekben; de oly gyönyört, oly elragadtatást, mint a minőtől a debreczeni félhomályos színteremben dobogott fiatal szívem, soha és sehol nem éreztem többé.

Talán hiresebb, s meglehetőleg tapasztaltabb színészek szerepeltek ott, s mindenestre ezerszer fényesebb volt színi körözetünk; de bennem hiányzott a fiatal, üde kedélynek fogékonysága, mindenre a mi szép és dicső; — én nem tudtam többé így sírni és nevetni azokkal, kik előttem az élet titkait tárták föl!

Oh! hol vagytok fiatal éveink ártatlan örömei! hol a dicsfény, melyben akkor minden előttünk állt? — Ahogy a vevők és áru-lók gyöngédtelen keze lesodorja a zamatos gyümölcsről a könnyü lehelletet, mely legnagyobb szépségét képezi, ugy az élet is, kiábrándulásaival s hüléivel, megfosztja

szívünket a gyöngé himportól, mely az élet köszöbén mindent rózsafénynyel áraszt el.

Ha reám a nyugodt s kissé pedáns leányra oly hatást gyakorolt színészeink játéka, mit mondjak azon érzésekről, melyeket az, a négy évvel ifjabb, de korán fejlődő, eleven s gyöngéd idegzetű Nina kedélyében s szívében ébresztett, ha kérései s unszolásai által legyőzve, anyám olykor elvitte a serdülő leánykát a színházba?

Le nem lehet e hatást írni; s olykor napokig megmaradt az a gyermeteg s még is oly melegen érző kedélyben, melynek csak egy kis jóltévő szigorra lett volna szüksége, hogy szép és nemes jellemmé válják.

Amellett Nina emlékezőtehetsége oly éles volt, hogy olykor egész jeleneteket tudott elszavalni, ha csak egyszer is látta azokat a színpadon; s ezt oly szabatosan, oly kecses kézmozdulatokkal, s életteljes arczki-fejezéssel tévé; hogy Pauline, ezt látva, nem egyszer fölkiáltott: — Vraiment, elle est

née comédienne! — valóban, színésznek született!

Vakságunkban mi ennek örültünk; s ha Zsuzsa néni azért megszólított bennünket, irigységnek tulajdonítottuk intő szavait, s azt hittük, hogy azért boszankodik, mivel Nina oly tehetséggel bír, mely szeretett gyámleányában, Nelliben tökéletesen hiányzik.

Ilyen az ember, ha akár miféle érzésnek veszedelmes túlsulyt enged szivében. Ha mindnyájan kevésbbé szeretjük a háznak e kedves, legifjabb gyermekét, sok nem történik mi észrevétlenül az örvény felé vezet, mely — — — — —

De minek előzni; hadd élvezzük a napfényt a meddig tart, s ne legyünk hirnökei a sötét, véstelt felhőnek, mely még messze, igen messze tőlünk a kék ég szélén borong.

Mondám hogy rövid idő óta, többet jártam a világba; hiszen mindenkinek megvan a maga világa, akárminő szerény és korlátozott is legyen az; és most közeledett a farsang, s azon nap, hol először bálban, valódi nyilvános bálban, megjelenni remélhettem.

Ki tudná leírni, minő eszményképet alkot magának egy fiatal, tapasztalatlan leány az első bálról, melyben részt fog venni? — minden fény és öröm e képben, mely csak ritka esetben hű tolmácsa a valóságnak. Már a hogy az idő halad s a nagy nap közelebb s mindig közelebb jó, gyöngé fátyolként mutatkoznak egymás után a kételyek, kissé árnyalván a ragyogó napsugárokat, melyben eddig úszott.

Valjon csinos lesz-e ruhám? — jól fog-e állani? S hajékem — fogom-e azt jól elrendezhetni? — Nem leszek-e elfogult s ügyetlen, midőn a terembe lépünk? — Fogok-e sok ismerőssel találkozni? — Lesznek-e tánczosaim?

Ezek körülbelől a kételyek s aggodal-

mak, melyek napról napra nőnek — főleg az utolsó, s fiatal leány szemében a legfontosabb — míg végre majdnem kinná válik az elébb tapasztalt öröm; s mikor az óra ütött, mikor fölöltözve készen állunk, s a háziak körülünk észrevételeiket teszik, annyira elvesztettük bátorságunkat, hogy nem egy közölünk, ez utolsó pillanatban inkább szeretne honn maradni, mint a mulatságban résztvenni, mely után annyira sovárogtunk.

Én is körülbelől így jártam; s ha Pauline nem biztat, ki e nagy napra be jött hozzánk, s velünk együtt a bálba készült, aligha el nem vesztém tökéletesen bátorságomat, s arra nem kérem jó anyámat, hogy maradjunk inkább otthon.

Pauline, látván elcsüggedésemet, egyre bátorított; s Nina, kinek szépsége öntudatában fogalma sem volt aggodalmairól, jól megpirongatott bátortalanságomért; állítván, hogy csak lenne ő helyemben, soha sem aggódnék. — A kinek nem tetszenék öltözötem, ám lássa, — szólt a kis tündér — kinek

nem vagyok elég szép, keressen magának szebbet; — s a mi a tánczosokat illeti, attól épen nem félnék! — tevé hozzá, csintalan mosolylyal, egyet forogván a szobában, oly könnyeden, mintha szárnyai volnának.

Pauline nevetett. — Vigyázz ma toute belle! — szólt azután, kis ujjával fenyegetvén a bájos leánykát — az önhittséget bukás követi.

Nina vállat vonított, s keringőt dalolva folytatá kecssteljes magántánczát.

* * *

Mindnyájan készen voltunk, s a férfiak kopogtattak az ajtón, jelentvén, hogy indulnak s visszaküldik a kocsit.

Félórával azután a kocsiban ültünk, mely most alig lenne elég széles egy divatosan öltözött hölgy számára, de melybe akkor mind a hárman igen kényelmesen elfértünk; s Jankónak, ki a kocsis szerepét vitte megparancsolván, hogy lassan s óvatosan

hajtson, nehogy az esős napok következtében, igen folyékony sár befecskenyezze ruháinkat, — nemsokára a vendéglőben találtuk magunkat.

Lajos, mint engedelmes, jól növelt férj, várt ránk a hágcson, nehogy férfi nélkül legyünk kénytelenek a terembe lépni; mert habár csak épen most ütött hetet az óra, már kissé elkéstünk, és sok vendég megelőzött bennünket.

Akkor t. i. hat órakor kezdettek a tánczvigalmak, nem tizkor mint most; de azért még is virradtig tánczoltunk, s aligha oly kimerültek voltunk másnap mint a mostani tánczosok s tánczosnők.

A tánczterem igen kezdetleges egyszerűsége daczára, tapasztalatlan szemémnek még is oly fényesnek tetszett, hogy el voltam kissé kábulva; s ez érzést még növelte a számos jelenlevők zajos és eleven társalgása.

Füleim zúgtak; s mig Pauline igen jól találta magát, s pár percz mulva vigan cse-

vegett pár ismerőssel, tört magyar nyelvén, én némán s csaknem reszketve álltam mellette.

Végre a zenészek villanyozó Langaus-sal kezdték működésüket, s pár percz mulva, saját csodálkozásomra, én is, igen ügyes tánczos karján röpültem végig a termen; s így a jég meg levén törve, nem-sokára igen jól kezdtem magamat érezni.

Lajosnak és Gábornak sok ismerőse és pajtása levén a társaságban, s talán mivel jól és könnyen tánczoltam, kételyeim daczára tánczosokban épen nem szenvedtem hiányt; s így a perczek hihetlen gyorsasággal röpültek el, s éjfél közel volt, mielőtt ezt gondoltam volna.

A szünóra után, mely alatt nedves pokróczot vontak régi szokás szerint a termen keresztül kasul, — s mi addig a mellékszobákba menekedtünk, s jó vacsora által új erőt szereztünk — a cotillon vagy ahogy akkor nevezték a rondeau jött, nagy örömére a fiatalságnak, de épen oly nagy bo-

szankodására az elfáradt és álmos mamáknak, kik egyről egyig irtózni szoktak e víg de véghetlen táncztól.

Nekem jó és kellemes tánczosom lévén egy cseppet sem gondoltam a táncz hosszúságával, sőt istenien mulattam magamat.

Az egyik figurában azonban a sors igen ügyetlen tánczossal vezetett össze; s midőn így ketten nagy ügygyel bajjal igyekeztünk tovább haladni, egyszerre egy fürgébb pár felénk röpült, s a két tánczos úgy összekocczant, mint két gőzmozdony, mely teljes erővel egymás felé rohan.

Az enyim tüstént a földön találta magát; még pedig egy nagy dongó helyzetében, ki hátára esvén forog s kapálózik, anélkül, hogy ismét lábaira tudna vergődni; a másik, darabig egyensúlyozván magát, mint egy bukófélben levő köteltánczos, végre tovább iramodott, tánczosnéjával együtt; én pedig kétségen kívül osztoztam volna szerencsétlen tánczosom sorsában, ha, épen midőn már ingadozni kezdtem, egy erős kar fe-

lém nem nyúl; s rövid másodpercz után baj nélkül egy széken találtam magamat, a forgó s iramló körön kívül.

Legyőzvén a szédülést mely környezett, föltekintettem; s szemeim egy magas férfluéival találkoztak, ki mellettem állt, s kinek karja még támaszul szolgált.

A vér fölszállt arczomba, s rögtön fölkeltem.

Az idegen, látván hogy szédülésem elmult, visszalépett, s mély de igen kellemes hangon szólt:

Maradjon még kissé ülve, egy pohár víz után sietek; ez jót fog a kisasszonynak tenni.

Oly egyszerűn mondta e szavakat, s modora oly nyugott, mondanám atyai volt, hogy engedelmeskedtem mint a gyermek, s leültem újra székemre; bár tánczosomat — nem a fölbukott dongót, hanem a másikat — láttam ide s tova jární, mintha engem keresne.

Hihetlen rövid idő alatt az idegen ismét mellettem termett, pohárral kezében; s miután pár korty fris vizet ittam, félretette azt, s karját nyujtván, visszavezetett előbbi helyemre; aztán tánczosomnak intvén, ki tüstént föl hagyott keresésével, felém jött, és meghajtván magát, eltűnt az ember-tömeg közt, mely a terem egyik ajtaját zsúfolásig betöltötte.

Ki volt ez? — kérdeztem utána nézve.

Nem tudom; — felelt tánczosom — azt hittem, hogy a kisasszony ismeri.

Koránsem; de midőn tánczosom elesett, ő mentett meg hasonló sorstól.

Nemsokára a táncznak vége lőn; és haza mentünk anélkül, hogy a magas idegent még egyszer megpillantottam volna.

* * *

Még három bálban vettem részt a farsang folyamában — de az idegent egyikben sem láttam; s bár igen, igen jól mulattam, s

nem féltem többé, hogy ülve maradok, még is néha oly érzés lepett meg, mintha valami hibáznék; s nem egyszer azon vettem észre magamat, hogy szemeimet végig járattam a teremben, keresvén a magas férfit, ki oly mély és kellemes hanggal bir.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

X.

Átlapozván amit irtam, észreveszem, hogy már rég nem tettem említést Ágnes testvéremről.

Ez annyiban természetes, hogy habár levelei elég gyakran érkeztek is hozzánk, őtet magát már évek óta nem láttuk; és sorsa eddig oly csendesen, s kedvezőleg, sőt fényesen füződött tovább, hogy nem igen volt mit elmondani róla.

A legtisztább, lágy homokon folyó vizek, legkevesebb zajt okoznak; de érjenek csak akadályhoz, legyenek szirtek s mélységek útjokban — vagy csak éles kavicsok is — s az egész környéket betöltik zugásukkal.

Igy az emberek közt is azok többnyire a legboldogabbak, kikről hallgatunk, mert nincs mit mondjunk rólok.

Ágnes, Bajnoki gróf házánál, valóban

ugy tekintetett, mint a család második gyermeke. Teljes mértékben osztozott Bajnoki Lóri nevelésében, s mulatságaiban; s lassanként mindenki annyira megszokta benne a családtagot látni, hogy a legtöbb ember azt hitte, mikép e csinos és napról napra szebben kifejlődő Kovács Ágnes, igazán rokona a grófi párnak, mely nem tett különbséget közte s tulajdon leánya közt.

Ez igen kedvező volt Ágnesre nézve; de ahogy mindennek e világon árnyoldala van, ugy nővérem is amit egyrészt nyert, másrészt elvesztette. Mert ahogy mindinkább egygyé vált a grófi családdal, ugy lassanként mélyebb és szélesebb lőn az örvény, mely közte s tulajdon családja közt ásítózott.

Nemhogy kevésbbé ragaszkodott volna hozzánk — oh nem! Ágnes oly aranyszivű s tiszta kedélyű volt, hogy ettől nem kellett tartanunk; hanem életmódja, szokásai; követelesei s élvezetei annyira eltértek a mieinktől, hogy természetesen nem találhattuk magunkat oly jól egymás társaságában mint

ezelőtt; s még, a miénket oly nagyon fölül-
múló műveltsége is, nagyította e megha-
sonlást.

Mi bennünket érdekelt, miről szeret-
tünk beszélgetni, ez természetesen csak ke-
vés érdekekkel birt Ágnes előtt; mert a kör,
melyben ő élt, távol esett a miénktől; s fog-
lalatosságai egészen másneműek voltak.

Ellenben mi sem tudtunk abban részt-
venni, miben ő érdeket talált, mert aligha
azt ismertük; amivel pedig ő magát elfog-
lalta, az nekünk nem egyszer fölösleges-
nek tetszett; míg a mi foglalatosságaink
gyakran durváknak s némileg cselédiek-
nek látszottak a fényes háztartáshoz szokott
leánynak.

Legtöbb érintkezési pont létezett még
köztem s közte, mivel azon utógondolat kö-
vetkeztében, hogy egykor nevelőné leendek,
sokkal inkább igyekeztem magamat kimi-
velni, mint ez akkor tájban szokásban volt,
az enyimmel hasonló körülményű s vagyonú
családoknál.

Velem egykorú, csekély birtokú családokhoz tartozó nemes leányok, koránsem részesültek oly nevelésben mint a minőt most a legtöbb szülő igyekszik leányaiknak adni; és sok ami most a szükséges növelési tárgyakhoz tartozik, akkor nemcsak szükségfölötti- de még károsnak is nyilvánított a szülők többsége által.

Ha olvasni, írni, s jól roszúl számolni tudtunk, s egy kis fogalmunk volt a földrajzról, ez mindenki által elégségesnek tartatott. Ellenben nem létezett az a tizenhét tizen-nyolcz éves leány, ki jó gazdasszony s főzőné nem lett volna, s varrótűjevel ne tudott volna ügyesen bánni.

Ez most másként van; s azért talán nem áll már minden a mit mondtam oly nagy mértékben. De én a multról szólok — multról mely szép, elevenszinű képhez hasonlít lelkemben, míg a jelen — — — —

De hallgassunk most erről; majd később e jelenre is kerül a sor, mely oly keveset — oly igen keveset hasonlít a multhoz!

Ágnes gyakran irt, olykor anyámnak, máskor nekem, ki legközelebb álltam hozzá korban; s levelei előttem azon varázsfénnyel birtak, melyben más és szebb éghajlati vidék vagy növény áll előttünk.

Ő mindennapi életéről irt; nyugodtan, egykedvűen, mint oly dologról, melyet megszoktunk s mely a maga rendén van. Előttem mind ez új és ígésző volt, mint egy szép mesének valósulása.

Színházi előadásokat említett, hangversenyeket, bálakat, fényes ebédeket; kirándulásokat számos és válogatott társaságban; — megnevezte tánczosait, elmondá hogy volt öltözve, kivel társalgott, miről volt a szó — e levelek új világot állítottak elémbem, de egyszersmind oly érzést költöttek föl bennem, mintha előttünk sötét függöny gördül fel, egyetlen pillantást engedvén valami gyönyörű, tulvilági fényben úszó képre, s aztán ismét leesik, mindent eltakarván előttünk, mielőtt időnk lett volna a szép képnek részleteit megvizsgálni.

Mennyire vágytam pár napi együttlétre Ágnessel! hogy szerettem volna őt kikérdezni, mindent megtudni tőle, mi homályos volt előttem; tiszta, részletes képet szerezni magamnak oly életről, mint a minő most az övé!

Mondtam e lapok kezdetén, hogy gyermekkoromban a kíváncsiság tartozott legnagyobb hibáim közé; s ahogy láthatják önök, most sem valék még egészen ment e hibától.

De kívánságom nem teljesült; mert mindenféle akadályok következtében, Ágnes nem jöhetett hozzánk; s most kevesebb reményünk lehetett e látogatásra mint valaha, mert nővérem, a Bajnoki családdal együtt, már több hónap óta Párisban időzött.

Ha a Pestről irt levelek fölidézték kíváncsomat s olykor bámulásomat, mit mondjak azokról, melyek ama világhírű városból érkeztek hozzám? — bár jól ismertem Ágnes igazságszeretetét, s jól tudtam, hogy nem szokása nagyítani, -- még is olykor úgy tet-

szett nekem, mintha lehetetlen volna, hogy minden a mit ír igaz — való; s mind ezt saját nővérem látta s tapasztalta volna.

Őszkor gróf Bajnokiék, visszajöttek Magyarországra, s nemsokára azután, Pestre költöztek; hol tágas szállásukat újra diszítve s bútorozva találták, s hol nagy előkészületek folytak, mert a grófné a következő télen leányát, s vele együtt Ágnes, a nagy világba akarta bevezetni — vagy aufführenolni, ahogy ezt akkor nevezték — s ez alkalommal készült számos estélyeket s bálót saját házában is adni.

Mind ez megtörtént; s pár hónapig Ágnes levelei csupa öröm s meglegedés hírnökei valának.

De lassanként ezeknek hangulata némi változást mutatott. Komolyabb s bensőbb lön ez — néha búskomoly is, mintha nem úszna többé minden rózsafényben — s még is volt e levelekben valami titkos meglegedés, sőt öröm, mely ki nem kerülhette figyelmemet.

Egy név — a báró Keresztessyé — sokkal gyakrabban kezdett Ágnes levelében előjönni; — vele tánczolta a cotillont, majdnem minden tánczvígalomban; — találkozott vele séták alkalmával; — mellette ült a hangversenyben, ebédeknél; — látogatást tőn a grófné páholyában minden este; Ágnes mellett a magas lóczán ült, egész este beszélgettek — sat.

Igy folyt a dolog darabig; s én ha leveleit fölolvastam a többinek, ösztönszerűleg magam sem tudtam jó formán miért, kihagytam azokból azon helyeket, hol báró Keresztessyről volt szó.

Vége midőn a tavasz újra eljött, s a fák rügyezni kezdettek, nővérem levelei egyszerre elmaradtak.

Egyelőre a posta ellen keltünk ki, — hanyagságának tulajdonítván e körülményt, aztán Ágnest restséggel vádoltuk, — s midőn ez már hetekig tartott, nyugtalankodni kezdtünk.

Ha beteg volna Ágnes — így akartuk

magunkat megnyugtatni — csak tudósítna bennünket erről valaki — Lóri comtesse, vagy a gróf maga. De mi egyéb baja lehet? miért nem ír?

Erre Pauline azt szokta felelni: — Szerelmes; az az egész. Midőn a fiatal leánykák e betegségben sínlődnek, akkor vagy túlárasztják barátnéikat rőffel mérhető leveleikkel, vagy egészen elhallgatnak. *J'en sais quelque chose!* — tevé hozzá csintalan tekintettel férjére, ki erre vidám mosolylyal felelt — *car j'ai passé par là, toute neuve que j'étais!*

Mindenki nevetett, de nyugtalanságunk azért meg nem szünt.

* * *

Egy délután mindnyájan a kertben időztünk. Az aprilisi nap oly melegen sütött, hogy már itt ott a virágok kezdtek kibujni zöld kelyheikből, s örülvén e szép időnek, kiki valami kertészeti műtéttel volt elfoglalva;

s még Nina is gereblyélte a keskeny utakat, miután Gábor szépen kitisztította azokat.

Egyszerre kocsizörgés hallatszott az udvaron.

Ez atyám! — kiáltott föl Nina — ma korábban érkezik haza szokottnál a tanyáról.

Atyám! — mit beszélsz te kis libácska — felelt Gábor, míg Nina e testvéri udvariassággal octroyált kitételre haragosan összevonta szemöldeit — hiszen ez nem szekérszörgés, hanem kocsizörgés! még nem tanultad meg a különbséget a kettő közt?

Mintha oly tömérdek kocsi járna itt utcáinkon! — mormogta Nina — de Gábor mindig oly gyermekies!

És a kis szépség nem akarván többé semmit hallani e tárgyról, a földre lökte könnyű gereblyéjét, s duzzattan távozott.

Mig ez történt, én nem sokat gondolván avval : kocsi zörög-e udvarunkon vagy szekér, kifutottam a kertből; s nem csekély csodálkozásomra csinos utazókocsit láttam az udvaron, jól fölpgogyászolva; melyből,

Jankó segítségével két hölgy szállt ki, míg a parasztkocsis leugrott a bakról, s megrázta magát, mint a ki sokáig szűk helyen ül, és zsibbadást érez tagjaiban.

Kik lehetnek ezek? — gondolám, a ház felé sietvén, melynek tornáczára épen most lépett föl a két hölgy.

Pár másodpercz mulva én is ott valék.

Az egyik hölgyet, ki kissé éltés volt, nem ismertem; most a másik is felém fordult.

Ágnes!

Kata!

Hangzott ajkaimról, s a jövő perczben egymás nyakába borultunk.

* * *

Anyám! Gábor! Nina! jertek, siessetek!
Ágnes jött! Ágnes itt van.

E fölkiáltásokra fakadtam, midőn pár percz mulva fölébredtem örömmámoromból, s a kert felé akartam sietni, honnan a többieket közeledni láttam.

Ágnes összerázkódott.

Csitt Katám! — szólt azután, reszkető hangon — nincs mit örülniök jelenlétemen; elég jókor fogják azt megtudni.

Nincs mit örülniök? — ismételtem, megállván s Ágnes felé fordulván, kinek halvány arca s bágyadt tekintete csak most kezdetek nekem föltünni. — Oh! ha tudnád mennyire vágytunk mindnyájan téged itt, közöttünk látni!

Kedves Katám! — kiáltott föl Ágnes, újra karjaim közé vetvén magát, mig könygördült le arczán — kedves, kedves nővérem! minő jól esik e szeretet — e meleg részvét!

Most a többi is mellettünk volt, s körülvette Ágnest, ki egy fölkiáltásával az örömnök, kibontakozott karjaimból, s anyám kezét összevissza csókolta, mig jobbát oda nyujtotta Gábornak és Ninának.

Isten hozott, gyermekem! — szólt anyám végre, örömtől félig elfojtott hangon, s karját Ágnes körül füzte — minő váratlan

öröm! csak remélem, hogy hosszabb időre jöttél haza?

Mit mondana édes anyám, — felelt Ágnes rövid szünet után, lesütött szemmel, s kérdő, bizonytalan hangon — ha többé nem is távoznék innen — ha ezentúl mindig honn maradnék?

Hálát adnék érte az égnek! — felelt jó anyám minden fontolgatás nélkül — örülnék, hogy gyermekem visszakerült hozzánk, családjához, — illő helyére! Hidd el leányom, nem egyszer bántott a gondolat, hogy hibás valék, s anyai kötelességemnek meg nem feleltem, midőn kitaszítalak a nagy világba, idegenek közé, messze azoktól kiket szent kötelékek hozzád csatolnak, kiknek kebelében az Isten maga kijelölte helyedet. Akár minő fényes is mostani sorsod — még is nem az ez melyre te születted!

Ahogy anyám e szavakat mondá, szeliden, s bensőséggel, miként csak ő tudott beszélni, Ágnes vonásaiban változás történt; a búskomorság eltűnt azokkal, ha a fájdalom

nem is szűnt meg sűrű fátyolával bevonni testvérem bájos képét.

Mély sohaja a könnyebbülésnek emelkedett szivéből, míg közelebb simult édes anyánkhoz. — Aztán ismét kissé kétkedve szólt :

De atyám? — azt hiszi jó anyám, hogy ő is ugy gondolkozik?

Hiszem gyermekem. Ő is többször megbánta a lépést, mely legidősebb leányunkat elidegenítette az atyai háztól; de mivel a bajon nem lehetett többé segíteni, hallgatott vele.

Most azonban haza jövök anyám! — szólt Ágnes halkán — nem pár hétre, sem pár hónapra, hanem mindenkorra. A grófnő nem akar többé házánál szenvedni!

Az utolsó szavakat csak erőltetve s fuldokolva a fájdalomtól tudta szegény nővérem kiejteni, s most lehajtott fővel s reszketve állt anyja előtt.

Mit mondasz leányom! — kiáltott föl

anyám, kissé hevesen — s mi okon, mit vétettél ellene?

Semmit anyám! higgye el semmit! — szólt a szegény leány összekulcsolt kezekkel; a grófné azt hiszi, hogy — hogy —

Most közelebb lépett az éltés hölgy, ki Ágnessel jött, s ki eddig visszahuzódott volt a tornácz másik végére, honnan csendesen nézte e családi jelenetet.

Engedje asszonyom — szólt e hölgy most, kissé tört németséggel — hogy kegyed előtt bemutassam magamat. Én Leblanc kisasszony vagyok, Bajnoki Lóri és kedves leányának nevelőnéje; kire a grófné Ágnes bizta, midőn jobbnak látta őt visszaküldeni családjához. — Az utolsó szavakat némi keserűséggel hangsúlyozta a becsületes franczianő. — Miért bontotta föl a grófnő a valóban családi viszonyt, mely eddig Ágnes és a Bajnoki ház közt létezett, azt megfejtetem kegyednek pár percz alatt, ha megengedi, hogy egyedül szólhassak kegyeddel; előre bocsátván azonban — tevé hozzá kissé

felénk fordulva — hogy Ágnes kisasszony legkevésbé sem hibás az egészben, akár mit is mondhatna a grófné.

Anyám meghajtván magát a kisasszony előtt, pár szíves szóval felelt neki, s aztán hálósobájába vezeté, melynek ajtaját bekulcsolta maga után.

* * *

A beszélgetés anyám s a francia kisasszony közt, elég hosszasan tartott; s midőn kiléptek a hálósobából, mindketten kissé föl voltak hevülve, s anyámon látszott, hogy könyeket ejtett volt. Gyorsan közeledett Ágneshez, s hevesen átölelvén leányát, érzékeny hangon szólt :

Még egyszer Isten hozott! kedves szelid gyermekem. Adjunk hálát az égnek, hogy visszakerültél az atyai ház csendes révébe, melyet soha sem kellett volna elhagynod.

Ágnes, ki anyánk távolléte alatt föltünetleg nyugtalan és szórakozott volt, egy

mély sohajával a könnyebbülésnek ajkaihoz nyomta anyám kezét, s aztán hálás tekintettel fordult Leblanc kisasszonyhoz, ki növendékét a legnagyobb bensőséggel megölelte.

És most Isten veled kedves gyermekem; — szólt a jó franczianő Ágnes barna fürteit simítgatván. Mennem kell; el ne felejtse, hogy leveleid mindig várva várt örömeimhez tartozandnak.

Csak nem fogja házunkat oly hirtelen elhagyni, Leblanc kisasszony? — szólt most közbe anyám — remélem, hogy nálunk marad mig újra utnak indul Pest felé!

Szívesen tenném, asszonyom — felelt a nevelőné kezét nyujtván anyámnak — de lehetetlen annyira eltérnem attól, mit a grófné kötelességemmé teve. Ő nem akarta, hogy önökkel érintkezésbe jöjek; én e részben akaratát nem teljesíthettem teljes mértékben, mert e kedves gyermeknek tartoztam avval, hogy tudassam szüleivel eltávolítása valódi okát, s azt is, hogy arról a gróf mitsem tud, s hogy Lóri kisasszonyt

e lépés majdnem kétségbe ejté, mert valódi testvéri szeretettel ragaszkodik Ágneshez. De tovább nem mehetek; mert bár mennyire sajnálom a grófnénak e hibás lépését, s bár mennyire kárhoztatom azt, még is hálával tartozom e nőnek a sok szívességért melyet házánál, s részéről tapasztaltam; mi az én helyzetemben nem tartozik a mindennapi dolgokhoz; s azért, amennyiben lehet, követni akarom utasításait. Az éjet vendéglőben fogom tölteni; s holnap utnak indulok.

Evvel búcsút vön tőlünk a kisasszony; s újra helyet foglalván a kocsiban, melyről a poggyász, egy kis málhán kívül, lerakattott, a vendéglő felé hajtattott; hová anyám parancsára Jankó kísérte őt, hogy tolmácsul szolgáljon a magyarúl nem tudó hölgynek.

* * *

Alig tünt el a kocsi szem elől, és atyám szekere hajtott udvarunkba.

Ágnes itt van! Ágnes nálunk marad! — e szavakkal rohant Nina a szekérhez, mielőtt atyánk arról leszállhatott volna.

Öröm s meglepetés mutatkoztak atyám vonásain, midőn felénk jött, míg Ágnes eléjébe szaladt; s ő is mint jó anyám, rövid idővel ezelőtt, rezgő hangon mondá : Isten hozott, leányom!

De mielőtt többet szólhatna, anyám mellette volt; s pár szót sugván fülébe, távozott vele a kert felé.

Nemsokára atyám visszajött; gyorsan, és viharos kifejezéssel; dehogy nem Ágnes volt az, ki fölidézte haragját, könnyen észre vehettük; mert midőn mellettünk elhaladott, kik a tornáczon élvezték a szép estét, kezét Ágnes fejére tette s halkán mondá . — Szegény kis leányom! bár soha meg nem engedtem volna, hogy távol az atyai háztól nevedjél!

Jankó épen most tért vissza; s atyám, kérdezőn tőle, melyik vendéglőbe szállt Leblanc kisasszony, s feleletül nyervén : — Az ökörnél; — kihaladt az utczára, s csak jó óra mulva tért vissza.

Ha Nina és Gábor talán nem is tudták meg egyhamar Ágnes hazaküldésének valódi okát, én még az napnak estéjén, s mielőtt lefeküdtünk volna, mindent megtudtam.

Alig voltunk kis szobámban, melyet most Ágnessel osztottam meg, kinek számára Boris minden szükséges előkészületeket jókor tett volt, nővérem nyakamba borult, s mindent elmondott mi szelid szívét nyomta.

A madarak kertünkben már ébredezni kezdtek, midőn végre lefeküdtünk Ágnes könnyebbedve azáltal, hogy bánatát kiöntötte résztvevő kebelbe; s én félig elkábulva a sok ujtól s csodálatostól amit hallottam, s mitől még álmaimban sem tudtam elválni.

Amit megtudtam körülbelől a következőkből állt.

Ágnes Bajnokiéknál igen igen boldog s megelégedett volt, egészen azon ideig, hol a grófné leányát és őt a világba vezeté.

A grófné szerette fogadott leányát — ahogy nővéremet nem egyszer nevezte — s

anyailag bánt vele; a grófnak Ágnes kegyencze volt; szerette szelid csendes magaviseletét, s azt hitte, hogy ez csak jó példaként hathat tulajdon tüzről pattant s kissé túl a rendén eleven leányára. Lóri testvéri szeretettel ragaszkodott hozzá, s nagyobb örömet nem ismert, mint mindent vele megosztani; a jó Leblanc kisasszony pedig nem tett különbséget két növendéke közt, kiket teljes szívből szeretett.

Ki csodálná tehát, hogy Ágnes meg volt elégedve s jól találta magát a grófi háznál.

De alig lépett a két leány a világba, s e szép egyetértés ingadozni kezdett, ha egyelőre csak észrevétlenül s kis mértékben is.

Ennek oka az volt, hogy a grófnénak lassanként észre kellett vennie miként nővérem napról napra inkább kifejlődő szépsége, kissé háttérbe szorítja eleven, csintalan leánya bájait, s hogy a világban Ágnes jobban tetszik Lórinál.

Hol az anya, kinek ez ne fájt volna? — hogy igazságos legyek Bajnoki grófné iránt,

meg kell vallanom, mikép egyelőre bátran leküzdötte hülemét s Ágnessel nem éreztette azt; s talán minden egyensulyozza magát lassanként, ha egy uj és érdekes személy nem lép föl a világ színpadán.

Ez Keresztessy báró volt; fiatal, szép és főleg dúsgazdag ember, ki most érkezett csak vissza pár évig tartó utazásaiból, s először töltötte a telet Pesten.

Hogy az anyák s apák egyről egyig szemmel tartották ezen uj csillagot, senkit sem fog meglepni, ki kissé ismeri a világot; de hogy Bajnoki grófné érzésben még fölülmulta a többi mamát, ennek oka abban találandó, hogy Keresztessy báró legtekintélyesebb s legszebb jószága, határos volt férjével.

A grófné tehát inkább mint akárki más kívánta, hogy az uj épouseur (házasulandó) leányát vegye el, mert csak ugy remélhette, hogy ez, házassága után is, tőszomszédságban lakjon vele.

Ki vehetné szerető anyának rossz neven

ez óhajását, főleg ha az ifjú — mint itt — érdemes volt arra, hogy egy kedves, jólnövelt leány férje legyen.

De minden másként fordult.

Mig báró Keresztessy és Lóri igen jó barátok lettek, — minek a grófné természetesen nagyon örült — de anélkül, hogy egyebet érezzenek barátságnál, addig a fiatal ember és Ágnes közt egyike azon gyöngéd s boldogító viszonyoknak vette kezdetét, melyek a legtöbb esetben két egész élet fölött határoznak.

Egyelőre a grófné ezt észre sem vette — de itt is találkozott egy ugynevezett jó barátnő ki kötelességének tartá a jó grófné szemeiről levonni a hályogot; s minél inkább örült volt ez Keresztessy gyakori látogatásainak, mert Lóriban vélte a delejt látni, mely házához vonta, annál fájdalmasabb lőn most kiábrándulása s nagyobb haragja.

Szegény Ágnessel teljes mértékben érezteté azt, állítván, hogy bűnös kaczérság, s tetszelgős modora által igyekezett Keresz-

tessyt elvonni Lóritól, s a gazdag ifjút magához csatolni; s heves természete által elragadtatva használta az alkalmat, melyet Bajnoki gróf távolléte neki nyújtott — a gróf peres ügyek végett Bécsben mulatott — s visszaküldötte szegény Ágnes szüleihez, még pedig sértő levél kíséretében, de melyet Leblanc kisasszony csak akkor adott át anyámnak, midőn a dolog részletei fölött már fölvilágosította.

S Lóri? — kérdeztem, miután Ágnes mindent elmondott.

Oh, Lóri a legjobb, legkedvesebb teremtség széles e világon, s mindent tudott, kezdettől fogva.

Talán mást szeret?

Ágnes hallgatott; de a mosoly, mely ajkai körül lebegett, feleletül szolgált, s meggyőzött arról, hogy sejtelmem meg nem csalt.

XI.

Nagy ujságot jöttem veletek közölni, leányok! — e szavakkal lépett be hozzánk Lajos bátyám; s mosolygó arcza azt mutatá, hogy a közlendő ujság nagy lehetett ugyan, de nem kellemetlen.

Ujság? — mi nemü lehetett az? — benünket érdekel-e? — Így kérdeztük összevissza mind a négyen, mert Nelli is bejött pár hétre hozzánk, Kis-Ujszállásról; ritka kedvezmény, Zsuzsa néni részéről, ki csak bajosan tudott ellenni fogadott leánya nélkül.

Igen — ujság, szép kisasszonykáim; jó ujság, melyen mindnyájan örülni fogtok, s mely az egész, itt jelenlévő érdemes családot illeti.

Igy felelt Lajos, jó kedvűen, anyám mellett helyet foglalván, ki szokása szerént, az ablak mellett ült, varrással kezében.

De miből áll az ujság? — kiáltott föl Nina, békétlenül, Lajoshoz futván; — oh szólj már egyszer, ne légy oly unalmas.

Abból, kis zsarnok, — felelt Lajos, s Nina szépen elrendezett hajfürteit irgalmatlanul összekuszálta, — hogy az én házikeresztem, Paulina asszonyosság, elhatározta magát az idén rendkívüli fényvel megülni szent Lajos napját; kedves férje dicsőítésére — és saját mulatságára. Roppant dinum dánom lesz a háznál, számtalan vendég, nagy lakoma, cigánybanda és este — fényes tánczvigalom!

Fölséges! — kiáltott föl Nina, örömben elfelejtvén összekuszált hajfürteit; — fölséges! minő jó gondolat attól a kedves Pauline-tól!

Oh! — hangzott Nelli szép szájából — Auguszt vége előtt vissza nem térhetek Kis-Ujszállásra, bár Zsuzsa néném azt mondá, hogy tizennegyedikén fog utánam küldeni. Irnom kell mindjárt nénémnek — lehetetlen, hogy a bált elmulasztzam!

Én is egy fölkiáltásával az örömnék üdvözöltem e hírt, mely tizenhét éves korunkban mindig a legörvendetesebbek közé számítható — csak Ágnes hallgatott.

Reá nézve ily falusi mulatság nem birt nagy vonzerővel — nem egyszer szebbeket s fényesebbeket élvezett, — s aztán kedélye, darab idő óta, oly bús és nyomott volt, hogy nem sokat gondolt mulatságokkal.

E levertség oka az vala, hogy mióta elhagyta a Bajnoki családot, nem hallott semmit Keresztessy-ről.

Bár három levelet vett ez idő alatt Leblanc kisasszonytól — Lórinak megtiltotta a grófné a levelezést Ágnessel — egyikben sem volt Keresztessy említve — s Ágnes azt kezdé hinni, hogy amit ez iránta érzett, csak futólagos érdek, mely csakhamar elenyészett, midőn ennek tárgyát többé nem látta.

Igaz hogy a család, nemsokára Ágnes eltávolítása után, falura költözött, hol természetesen nem lőn oly számos látogatója mint Pesten; — de Keresztessy közeli szom-

szédságban élt, s így bizonyosan többször jelent meg a grófi háznál. Talán csak tudakozódott felőle, s Lóritól vagy Leblanc kisasszonytól kérdezte hová lett? — de ha nem ezekhez, de a grófnéhoz magához intézte kérdéseit? — ha a grófné haragjában sértőleg, megvetőleg szólt róla? — ha Keresztessy elhitte e rágalmat — és meghül iránta — ha a szerelem gyöngye szikrája elhalt kebelében s ő most nem gondol többé vele?

Igy tünődött szegény Ágnes napestig, s arcza rózsái elhervadtak, s szép szemei elvesztették fényöket.

De ha ő maga jobban is szeretné csendes életmódját folytatni, mint a tervezett mulatságban résztvenni, örömünket nem akarta kedvetlensége által elfojtani; s azért élénk részt vett készülleteinkben; s jó tanácsa és segítsége mindig rendelkezésünkre álltak.

Igy megérkezett a nagy nap, melynek előestéjén már kirándultunk Lajosékhöz, hol a kis háziasszonyt a legélénkebb előkészüle-

tekkel elfoglalva, s pár meghittebb barátját Lajosnak már házánál találtuk.

Minden kívánságunk szerént sikerült; Pauline fölülmulta önmagát ügyes elrendezéseiben s a nyájas szivességben, melylyel vendégeit fogadta; öltözeteink igen csinosak voltak, s akármit is mondjanak az élet bölcsei, ez, — legalább reánk hölgyekre nézve — igen kellemes és megnyugtató megnyugtató; — a lakoma pompás volt, a toastok ki nem fogytak, a cigányok oly tussokat penderítettek, hogy az ablakok reszkettek; s midőn az est bekövetkezett, s a nagy ebédlő el volt újra rendezve s kiszellőztetve, a táncz kezdetét vette, egy lassú lengyellel, melyben mindenki résztvett, az öreg urak és nőktől kezdve egészen a kis Béláig, ki igen komolyan járta azt Luiza nővérével.

Aztán következtek a keringők, s mazurok, s végre az első cotillon, mely alatt a társaságnak nem tánczoló része más szobában vacsorált, míg reánk későbbben hasonló élvezet várt.

Épen akkor kezdett volt Pesten divatba

jóni, hogy a tánczolók a cotillon alatt leüljenek míg a sor őket éri. E divatot Ágnes elbeszélte néhányaknak, kik kapva kaptak e kényelmes szokáson; s ugy a ki csak szert tehetett székre, ülve tánczolta a cotillont, ahogy Lajos tréfásan mondá, ki az előtánczos szerepét igen ügyesen vitte, míg jó atyánk a vacsorálónál helyettese lön.

Én háttal ültem az ajtónak, mely a tornácra nyílt, s mely előtt a cselédek, s még a falusi lakosok közül is néhányan, összegyűltek a tánczot nézni. Ágnes majdnem szemközt velem foglalt helyet, ugy hogy mindent láthatott mi az ajtó körül történt.

Nekem igen jó kedvem volt; egész este jól mulattam, s a cotillonra is jó és mulatságos tánczosom volt, kivel folytonosan csevegtem, örülvén annak, hogy azon bizonyos ügyetlen úriembertől megmenekedtem, kivel ama baleset a debreczeni bálban történt, s ki erőnek erejével velem akarta e tánczot járni.

Épen midőn ezen díszes egyén, szegény Nellit választván egy tour-ra, vele peresz-

lenként forgott a szoba közepében, szemem Ágnesre esett, kinek intettem, hogy vizsgálja nővérünk viharos arczkifejezését, midőn láttam, hogy egyszerre oly halvány lett, mint a hó, míg szemei az ajtón függöttek, s oly mozdulatot tőn, mintha helyét el akarná hagyni.

Hirtelen megfordultam, s székem mögött igen csinos és választékos külsejű ifjút láttam, kinek tekintete az örömnök kifejezésével Ágnesen függött.

Ki lehet ez? — gondolám; de épen e perczben helyet tört magának az ajtó előtti tömegben keresztül, egy magas és tekintélyes alak, kiben nem csekély meglepetésemre Bajnoki grófra ismertem, s kit Leblanc kisaszszony, csinos de utias öltözetben követett.

Tüstént fölkeltem s a gróf elébe mentem, — ki természetesen reám nem ismert, míg Leblanc kisasszonynak kezét nyujtottam; s mindkettőt egy kis mellékszobába vezetvén, atyámhoz siettem, s megsugtam neki, kik érkeztek e pillanatban.

Atyám alig hitt füleinek; de azt mond-

ván a közelülőeknek, hogy pár elkésett vendég érkezett, kiknek elfogadására siet, elhagyta az asztalt, s a grófot fölkereste.

Visszatértem tánczosomhoz, ki meg nem fogható eltünésemet, mert épen tánczolt, midőn helyemet elhagytam, s észre sem vette az idegenek megjelenését.

Megnyugtattam avval, hogy a cselédek egyike hívott ki, valami iutézkedésért a reánk váró vacsora végett, s míg helyet foglaltam, szemem Ágnest kereste föl.

Az idegen ifjú nővérem mögött állt, s mindketten annyira el voltak merülve beszélgetésbe, hogy Ágnes tánczosa savanyú képpel kezdte nézni e bitorló betolakodót, míg az én dongóm, kinek épen tánczosnöt kelle választania, már háromszor meghajtotta magát, s nagyot köhintett, anélkül, hogy választottja figyelmét magáravonni sikerült volna a szerencsétlen lovagnak.

Most a mellékszobában a székek mozgatása tanuskodott arról, hogy a vacsorának vége van; s a vendégek lassanként a táncz-

terembe gyűltek, míg a cselédek, jó anyám vezénylete alatt benn újra terítették számunkra.

Végre anyám is a terembe jött, s vonásai nem csekély meglepetést árultak el, midőn az idegent észrevette, ki még mindig Ágnes mellett időzött.

Felém jött, alkalmasint, hogy fölvilágosítást kérjen; de mielőtt hozzám férhetett volna, atyám intett neki messziről, s mindketten eltűntek a kis mellékszobába, hová gróf Bajnokit és Leblanc kisasszonyt vezettem volt.

Lajos annyira el volt foglalva előtánczosi szerepével, hogy e mellékjátékot alig látszatott észrevenni; de Pauline éles szeme, ki szintén a tánczolóknak közt volt, csakhamar kikémelte az idegent Ágnes mellett, s a kis társaság a mellékszobában sem kerülte ki figyelmét.

Egyszer, midőn valamelyik tánczfigurában egymás mellett álltunk, francziául kérdezte :

Kik azok, a mellékszobában?

Bajnoki gróf s Leblanc kisasszony.

S az ott? — folytatá észrevétlen intéssel az idegen ifjú felé.

Nem tudom.

C'est facile a comprendre! könnyű ezt megérteni! — nevetett a kis menyecske, pillanatnyi gondolkozás után — tout ira bien; jó lesz minden.

S evvel tovább röpült.

Nemsokára azután vége volt a cotillonnak; s míg a fáradt ifjúság elszéyedett a teremben s a mellékszobákban, Ágnes, az idegen ifju oldalán, Lajoshoz és nejéhez közeledett, kik együtt suttogtak az egyik ablak mellett, míg én, nem távol tőlök Nelli kérdéseire feleltem; — ki halkán, rezgő hangon szólt: Lajos, báró Keresztessy kér, hogy megismertessem veled és kedves ángyommal.

Lajos vidám mosolylyal meghajtotta magát, s kezet nyujtott az idegennek; míg Pauline, üdvözlései közepette felém kacsin-

gatott, mintha azt akarná velem megértetni:
— Nem-de előre mondtam.

Nelli pedig, szinte kilesvén az idegen nevét, nagyra nyitotta szép sötét szemeit s aztán kérdezte: báró Keresztessy! hogy jött ez ide?

Alkalmasint szekeren! — feleltem nevetve, s Ágneshez siettem, ki intett nekem.

Oh Kata! minő boldog vagyok! — sutogta, mig pir szállt föl arczába, s szelid szemei sugároztak. — Minden jól van, s a bűnnek vége örökre!

Kezét szorítottam, de nem jutottam szóhoz, mert anyám jött, s Ágnes karját az övére helyhezvén, mig kedves arczán az öröm és megelégedés jeleit olvastam, távozott vele, s báró Keresztessyvel a kis mellékszoba felé.

Miről folyt ott a tanácskozás, nem volt nehéz kitalálni; s midőn egy óranegyed mulva vacsorához ültünk, gróf Bajnoki a háziasszony jobbján foglalt helyet, mig báró Keresztessy Ágnes mellé ült.

Alig kezdettek az egészségivások, s gróf Bajnoki fölkelte s mély hangon szólt :

Legyen szabad poharat emelnem az ujonnan eljegyzett fiatal pár egészségére :
Éljen Kovács Ágnes, az én kedves fogadott leányom, s jegyese, báró Keresztessy Ödön!

S az ablakok reszkedtek a szünni nem akaró éljenektől, míg Ágnes és fiatal jegyese, az egyik lesütött szemekkel, s a szemérem pirjával gyöngéd arczáin, a másik szerelem és boldogságtól ragyogó vonásokkal, újra s újra meghajtották magukat.

* * *

Hajnalkor, magyaros reggeli után, melyben a korhelyleves el nem lőn feledve, a vendégek távoztak, kivéve gróf Bajnokit és kísérőit, kik Lajos és Pauline kérésére, velünk együtt náluk maradtak.

Képzелhetni, hogy bár a mulatságot mindenki sikerültnek találta, még is mindnyáján örültünk, mikor végre az utolsó ko-

esi elrobogott; mert annyi volt mit megtudni s miről beszélni vágytunk, miként alig vártuk hogy magunkban lehessünk.

Mindenki pár órára lepihent; de mi nővérek, kik egy szobában voltunk szállva, nem sokat aludtunk, s csodálkozással, kérdésekkel s öröm közt töltöttük az időt.

Ugylátszik jövendőbeli sógorunk sem járt jobban; mert mikor déltájban egyik a másik után elhagytuk szobánkat, Keresztesyt már a tornáczon találtuk, hol Lajossal s atyámmal pipázgatva járt föl s alá.

Nemsokára anyám s Leblanc kisaszony is megjelentek — Pauline már régóta bajlódott a ház rendbehozásával — s mig az eljegyzett pár a kertnek árnyékos részében töltötte az időt ebédig, addig én a francia kisasszonynyal együtt, a lugosba lopóztam, mely közel a házhoz kinálkozott árnyával, s tőle megtudtam miként történt, hogy a dolgok egyszerre oly kedvező fordulatot vettek.

Leblanc kisasszony elbeszélte nekem ami következik.

Bajnoki gróf mint mondám már, Bécsben időzött, midőn a grófné jónak látta nővéremet házától elúzni; s csak annyit irt férjének, hogy Ágnes, mielőtt falura költöznének, haza ment, pár hétre, családját meglátogatni.

A gróf ezt annál természetesebbnek találta, mivel Ágnes már évek óta nem volt Debreczenben; csak mikor hónapok multak el anélkül, hogy visszatérne, csodálkozni kezdett e hosszú távolléten; de a grófné kérdéseire azt felelte, hogy szülei vonakodnak őt újra elereszteni, s gróf Bajnoki, ugy is nemsokára haza térni szándékozván, leveleiben megszűnt e dologról szólni.

Azonban Keresztessy báró is fölment Bécsbe, még pedig kevés nappal Ágnes elutazása után s még mielőtt Leblanc kisasszony Debreczenből visszatérne.

Lóritól megtudta a derék franczianó, hogy búcsulátogatást tőn Bajnokiéknál, de

hogy a grófné nem fogadta, úgy hogy az ifjú nem is sejtette Ágnes eltávolítását.

Bécsben egy vendéglőben lakván Bajnoki gróffal, a két férfiú sokat volt együtt; s Keresztessy végre megvallotta barátjának: hogy Ágnest szereti, s szándéka őt nőül venni; hozzá tevén, hogy bútorok készítése végett időzik Bécsben, mert falun is Pesten is lakását átalakítani szeretné, mielőtt Ágnest ezekbe bévezetné.

Gróf Bajnoki, ki Lóri és fogadott leánya közt valóban alig tett különbséget, szívéből örült e nyilatkozatnak, mert derék ifjunak ismerte Keresztessyt s hitte, hogy Ágnes boldogsága e házasság által megalapítva leend.

Azonban mindkettejük teendői Bécsben több időt vettek igénybe mintsem gondolták volna, s így a visszautazás Magyarországra mindig újra meg újra elhalasztatott, nagy bosszuságára Keresztessynek, ki alig várta a pillanatot, hol Ágnessel ismét találkozzék, s a szeretett leány beegyezését megnyerhesse,

kinek szivében egy-egy futó pillantást vetni a sors már megengedte a boldog ifjúnak.

Tudta Bajnokitól, hogy Ágnes látogatást tett szülőinél; de a gróf megírta nejének, hogy szeretné, ha Ágnes visszatérne hozzá mielőtt hazaérkezik, s azért mindketten azt hitték, hogy bizonyosan otthon kapják, midőn végre visszatérhetnek falura.

E levélre sokáig késett a felelet, s midőn végre a grófné irt, mindenről szólt, csak Ágnest nem említette, mit Bajnoki feledékenységnek tulajdonított.

Egy reggel, midőn Keresztessy épen a gróf szobájában volt, s mindketten örvendve arról beszélgettek, hogy végre reményük van, hogy Bécsset pár nap mulva elhagyhatják, Bajnoki komornyikja belépett, látogatási jeggyel kezében, s azt jelentette, hogy egy idegen úr beszélni akarna a gróffal.

Bajnoki megnézte a jegyet, melyen a következőket olvasta.

Le Comte Alvarez Mendoza

Grand d' Espagne.

Ah! — kiáltott föl azután — Mendoza itt Bécsben? tüstént be kell vezetni János.— Aztán Keresztessyhez fordulván folytatá — fiatal spanyol, kit gyakran láttunk Párisban; igen kellemetes, derék, s amellett dúsgazdag ember, ki Párisban furorét csinált.

E pillanatban belépett a gróf, kit Bajnoki a legszívesebben üdvözlött, s Keresztessyvel megismertetett.

A társalgás darabig folyt a három férfiú közt, de az ifjú spanyol kissé elfogultnak látszott, s végre halk hangon kérdezte Bajnokitól, valjon nem szólhatna-e vele pár perczig négy szem közt?

Keresztessy, inkább gyanította mint értette e kérdést; fölkelte tehát, s mondván, hogy a városba kell mennie, elhagyta a szobát.

A beszélgetésnek a két férfiú közt, mely elég hosszasan tartott, csak eredményét tudom, s ez az volt, hogy az ifjú spanyol grand, megkérte Bajnokitól leánya kezét, saját s édes anyja nevében — atyja rég meghalt

már — átadván a grófnak egy, anyja által irt levelet, melyben ez egyetlen fia kérését ismételte.

Későbbben megtudtam Ágnestől, hogy Lóri és az ifjú spanyol, már párisi mulatások alkalmával tisztában voltak afölött, hogy szeretik egymást, de hogy Mendoza csak akkor akarta kezét ünnepélyesen megkérni szüleitől, ha anyja beegyezését bírja, még pedig írásban; mert az öreg grófnét annyira szerette s tisztelte, miként ily fontos lépést csak jóváhagyása által bátorítva vélte tehetni; s Lórit sem akarta annak kitenni, hogy ne legyen nyitott karokkal fogadott menyje az öreg asszonynak.

De alig volt a dolog tisztába hozva Mendoza grófnéval, ki egyelőre nem igen örült a gondolatnak, hogy idegen ajku hölgyet fogadjon házához mint leányát, s az ifjú spanyol nem túrt többé halasztást, s épen utban volt Magyarországra, Bajnokiékhoz, midőn Bécsben a gróf nevét olvasta az ujságban, s így megtudván, hogy vele egy

városban van, pillanatig sem késett őt fölkeresni.

Bajnoki gróf, bár sokkal jobban szeretne volna ha egyetlen leánya magyarhoz megy férjhez, még is a tett ajánlatot olyannak találta, hogy e fölött csak gyermeke hajlama határozhat; mert ez egy ellenvetésen kívül, nem igen lehetett e kérő ellen kifogása. Párisban gyakran látta az ifjút s megszerette, anélkül hogy eszébe jött volna, hogy közte s Lóri közt szerelemről lehetne szó. A tapasztalás mutatja, mikép a jó Bajnoki nem az első atya, ki ilyenemű vakságban sinlődik.

Nemsokára ezután a három férfiú, azaz Bajnoki, Keresztessy és Mendoza elhagyták Bécset, még pedig együtt; s igen kellemes út után, mely alatt a két fiatal ember közt barátsági viszony köttetett, megérkeztek Bajnoki kastélyába, nem kis meglepetésökre a grófnénak s leányának, kiknek Bajnoki nem irt semmit, sem a Keresztessy, s még kevésbbé a Mendoza által tett lépésekről.

Lóri, midőn ráismert a fiatal spanyolra,

kipirult mint a reggeli hajnal, s oly zavarba jött, hogy atyja első pillantásra látta, miként állnak itt a dolgok.

De hiába keresték szemei Ágnest; s míg Keresztessy nyugtalanul nézett körül, a gróf kérdést tett e részben nejenél.

És most, ha nem is egyszerre, de lassanként kisült az egész dolog.

A gróf midőn végre mindent megtudott, annyira felindult, hogy Leblanc kisasszony, ki tizenkét év óta volt házánál, azt állította, mikép a közönségesen nyugott férfiút, még egyszer sem látta ily állapotban.

Azt akarta, hogy a grófné tüstént maga induljon Debreczenbe Ágnes után; s a nő ki már is bánni kezdte cselekvését, s ki most, éles szemmel olvasván Lóri s Mendoza vonásaiban, azon meggyőződésre jutott, hogy leánya részéről is hajótörést szenvedtek volna terveit, Keresztessyre nézve, kész lett volna akaratját teljesíteni; ha Leblanc kisasszony — kit Bajnokiék családtagként szerettek s tiszteltek — nem figyelmeztette volna mind-

kettőt arra, hogy a grófné jelenléte most Lóri mellett szükséges.

Elég hosszas vitatkozás után végre az lön elhatározva, hogy a gróf Leblanc kisaszszonynyal együtt, fog Debreczenbe utazni; s midőn Keresztessy, kinek Bajnoki, bár a legkímélyesebben, megfejtette a dolog valódi állását, erről értesítve lön, nem nyugodott mig ő is csatlakoztatott az utazókhöz, állítván hogy legjobban szereti, ha személyesen megkérheti Ágnes kezét, szüleitől.

Debreczenbe érkezvén, mindhárman hozzánk siettek; de a cselédek által megtudván hol vagyunk, Keresztessy, ki alig várta, hogy nővéremmel találkozhassek, nem tágított, mig még az nap ki nem rándultak Lajosékhoz.

Azonban atyám, habár gróf Bajnoki iránt a legudvariasabbán nyilatkozott, anyyira meg volt sértve a grófné kiméltelensége által, hogy őt kibékíteni nem volt könnyü föladat; s ha anyám közbe nem jó, alig ha ez oly hamar sikerült volna.

De áldott jó anyám olyan volt, mint a béke angyala; a hol ő megjelent, ott nem-sokára vége lön minden vitatkozásnak s el-lenségeskedésnek; most is a kedélyek ellen-állni nem tudtak békítő befolyásának, s a legközelebbi mult felejtve lön.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XII.

Másnap visszamentünk Debreczenbe, s itt el lőn határozva hogy Ágnes, tökéletes kibékítés jeléül, visszatérend pár nap mulva Bajnokiékhoz, hogy lakodalma egy napon fog tartatni a Lóriéval, és szülei is, többi gyermekeivel együtt, jelen leendnek e nagy napon.

Nemsokára azután vendégeink elhagytak bennünket, kedves Ágnesünkkel együtt, kitől mindnyájan nehéz szívvel váltunk el; mert hiszen a kedves teremtés végkép távozott, ugy szólván, az atyai háztól, melybe, mint hajadon legalább, vissza nem térend többé.

Pár nappal azután Nelli is búcsut vett tőlünk, mert Zsuzsa néném utána küldött.

Most pár csendes hónap következett, melyek alatt sűrűn érkeztek a levelek Ág-

nestől. Végre a kettős esküvés napja november 15-kére határoztatott, s a mi elutazásunk Bajnoki gróf Megyeskúti kastélyába, ugyan e hónap tizedikére.

Lón most sürgés forgás és készülés, most már october 29-ke volt. Lajosék, nagy sajnálkozásunkra, nem mehettek a lakodalomra; mert kis leányuk pár nap óta, vörös himlőbe esett; s bár veszedelemről szó sem volt, természetes, hogy szülei el nem akarták hagyni.

Atyám Gábort küldötte a szekérrel Nelli után, hogy ő is, velünk együtt készüljön; de minő nagy volt meglepetésünk, midőn Gábor egyedül érkezett vissza harmadnapra, egy levelkével Nellitől, anyámhoz intézve, melyben szokott rövid s kissé éles modorában azt írta, hogy jobbnak tartja ha honn marad.

Néném szenvedőleg érzi magát — ezt mondá a levél folyamában — jobb ha el nem hagyom. S aztán, megvallom, nem szeretnék oly társaságba keveredni, mely fölebb áll nálamnál — legalább véleménye szerint —

s melyben csak sértő lenézésnek, vagy még sértőbb pártfogásnak nézhetnék elébe.

Sajnálom, hogy Ágnest nem láthatom még egyszer, mielőtt örökre kilép körünk-
ből; de jobbnak tartom nem tolakodni oly társadalmi körbe, mely nem az enyim, s nem leend az soha.

Maradjon kiki a maga helyén, s mindnyájan boldogabbak volnánk sat.

Anyám észrevétlenül rázta fejét, s egy sohajjal nyujtotta e különös levelet atyámnak.

Ez mosolyogva olvasta Nelinek saját-
ságos nyilatkozatát s aztán mondá :

Furcsa gyermek ez a mi kis barna Nel-
link; ki keresneilyesmit tizenhat éves leány-
kában! De meglehet hogy igaza van; leg-
alább nem árt senkinek, ha véleménye mellett
marad; azért ne háborgassuk őt tovább.

Ez bizonyosan Zsuzsa néni műve! —
kiáltott föl Nina, miután a dolog állásáról
értesítve lőn.

Csalatkozol; — felelt Gábor. — Zsuzsa
néni koránsem ellenezte Nelli utazását, sőt

sürgette, hogy velünk menjen. De Nelli oly vasfejű, mint Tamás szomszédunk számára, ha egyszer valamit fejébe vesz, s midőn Zsuzsa néni látta, hogy tökéletesen el van határozva, nem ellenkezett többé vele, s csak ezt küldte neked s Katának utravalónak.

Evvel Gábor mindegyikünk kezébe két szép uj aranyat nyomott, és saját erszényében is mutatott pár ily csillogó és ritka mádkát.

Éljen Zsuzsa néni! kiáltott föl Nina tréfásan; s anyámhoz futott kincsével.

* * *

Nem szólok utunkról, sem megérkezésünkről Megyeskútra, csak azt említem, hogy panaszunk nem lehetett a fogadtatás ellen, sem a gróf s kedves leánya, de még a grófné részéről sem.

Látszott hogy megbánta helytelen s igazságtalan cselekvését Ágnes irányában, s hogy mindenképen szeretné ezt velünk is feledtetni – mi végre sikerült is; mert hálátlanság lett volna részünkről egyetlen hibás

tett miatt a sok jóról felejtkezni, mit kedves Ágnesünk évek óta e háznál tapasztalt.

Most is valóban úgy bánt a grófi pár Ágnessel mint tulajdon leányukkal; — kiházásítási készlete egészen illő volt jövőbeli állásához, mint gazdag és előkelő férfiú nejéhez, azonkívül a gróf tizenöt ezer pengő forintnyi tőkével ajándékozta meg fogadott leányát, — mert így szerette a kedves teremtetést nevezni — hogy legyen miből gombostót venni, anélkül, hogy férjéhez folyamodjék — tevé hozzá tréfásan, midőn az, ez összegről szóló, kötlevelet adta kezébe.

A grófné pár szép gyöngysort adott Ágnesnek menyegzői ajándokul s az egész vendégsereg jelenlétében mondá minő örövendetes körülmény reá nézve, hogy legalább egyik leánya közelében maradand.

Reánk — azaz Ninára és reám — is kellemes meglepetés várt. Midőn az esküvést megelőző nap estéjén szobánkba léptünk, a gyertyákat égve, s ágyainkon két gyönyörű öltözetet találtunk, egészen hasonlókat azok-

hoz, melyeket Lóri nyoszolyóleányai készítették maguknak az esküvésre.

Képzелhetni minő örömrünk volt, főképp Ninának, ki annyira szeretett mindent a mi szép és választékos; és egyikünk sem feküdt le, mielőtt föl nem próbáltuk volna a szép ruhákat, s ahoz való virágos hajékeket, úgy hogy már elütötte volt az éjfélt, midőn végre lepihentünk.

Másnap a kastély hemzsegett a sűrűn megérkező vendégektől, s midőn a nagy elfogadó terembe léptünk, hol az egész társaság összegyűlt, mielőtt számos hintókon a templomba indultunk, nemcsak én, de még Nina is, ki ritkán szokta elveszteni lélekjelenségét, oly zavarban voltunk, hogy alig tudtuk mit csináljunk.

Gróf Bajnoki, észrevevén elfogultságunkat, segítségünkre sietett; s azon helyre vezetvén bennünket, mely, mint nővérünk nyoszolyóleányainak számukra ki volt jelölve, azt is megmondá nekünk, kivel fogunk kocsiba ülni, midőn majd az egyházba indulunk.

Ez nemsokára meg is történt; s míg Ágnes anyánkkal s két vőfényével az egyik hintóba ült, mi ketten, jövődöbeli sógorunkkal s atyánkkal együtt a másikban foglaltunk helyet.

Az egyházba érkezve, Bajnoki Lóri és Mendoza gróf násznépükkel együtt az oltár jobbán vették állásukat, míg Ágnes és Keresztessy baloldalt álltak a hozzájuk tartozókkal együtt.

Mi ketten s Ágnes két vőfénye közvetlen a fiatal pár mögött voltunk, míg szülőink s a két tanu, jobbra balra vőnek állást.

És most következett az egyház embeérének megható beszéde, s aztán az esküvés, mely két fiatal párt örökre egyesített.

Meg kell jegyeznem, hogy Keresztessy katolikus levén, a szertartás az ő hite szerint ment véghez, mindamellett, hogy Ágnes a reformatus hitvalláshoz tartozott. A törvény ezt így akarta.

Én soha jelen nem levén sem esküvőn, s még kevésbbé katolikus szertartáson,

annyira el voltam foglalva ennek pompájával és részleteivel, hogy alig tudtam magamhoz térni, midőn az esküvésnek vége volt, s a két násznép a sekrestyébe vonult, hogy ott neveiket a matriculába beírják.

Mikor reánk került a sor, az egyik tanu visszalépvén az asztaltól, hol nevét a könyvbe írta, átadta nekem az irótollt; midőn szemünk találkozáván, mindketten megdöbbenve egymásra bámultunk s a toll a földre esett.

Én e tanuban, ki eddig legkevésbé sem vonta magára figyelmemet, nem csekély meglepetésemre azon magas uri emberre ismerem, ki első bálom alkalmával, mint védőm lépett föl; s ő is, ugylátszott legalább, e pillanatban ismert csak reám.

Természetesen ő volt az első, ki meglepetését legyőzte; s fölvevén a tollat a kőpallózatról, csendes mosolylyal nyujtá azt nekem; mig kezem annyira reszketett, hogy alig tudtam nevemet olvashatólag aláírni.

Alig léptem vissza az asztaltól, s az

egyik vőfény karját nyujtván, kivezetett a sekrestyéből; míg jó anyám az idegen által vezetettve s Nina a második vőfénynyel, utánunk jöttek.

Pár perczezel azután ismét hintóban és nemsokára a kastély elfogadó teremében találtam magamat; hol szerencsekivánatok, s vidám csevegés közt telt el az idő, míg végre a roppant asztalhoz ültünk, mely a kastély legtágasabb teremében tündöklött ezüstattól, üvegtől és aranyozott porcellántól.

A két uj házaspár szemközt egymással foglalt helyet a hosszú asztal közepette, s kétfelől mellettök násznépük.

Az idegen, nem messze tőlem, anyám mellett ült; s így, bár nem láthattam, hallottam néha-néha mély, csengő, de búskomoly hangját, midőn anyámmal beszélgetett — e hangot, melyet el nem feledtem, habár csak egyszer hallottam életemben.

Vannak emberek, kik első látásra már jó benyomást tesznek reánk; kikhez valami megfoghatlan rokonszenv vonz — kiket el

nem feledünk soha — míg másoknak emlékezete, ha sokkal gyakrabban is láttuk őket, — elmosódik lelkünkben, úgy hogy reájok nem ismerünk, ha évek után ismét találkozunk velök.

Ily benyomásnak befolyása alatt valék én is, ezen idegen férfiuval, kinek nevét sem tudtam, s kinek külseje s módja nem gyaníttatta volna senkivel, hogy valami fiatal tapasztalatlan leány kedélyére kedvező hatással lehessen.

Alakja magas volt és szikár, vonásai jelentőek, de nem birtak különös szépséggel, s kifejezésök oly komoly — mondanám — komor volt, mintha soha életében mosoly nem derítette volna azokat — tudtak pedig mosolyogni azon szépen metszett ajkak, s akkor — oh minő napfény árasztotta el az egész arcot! minő égő sugára az életnek gyúlt föl ilyenkor a sötét szemekben, melyekben máskor csak bús fájdalmat lehetett olvasni.

Modora nyugott volt s majdnem szigorú; de mintha e szigor csak ő maga ellen

lenne irányozva, szavai, nézetei, s ítélete mindig higgadtak valának s gyöngédek; — ahol mások kárhoztattak, sőt elítéltek — ott ő csak szálni s menteni tudott — ahol a világ gúnyolt s nevetett — ott ő védelemre kelt és segített, ha tehetségében állt. Oh! hol lehetne párját találni széles e világon! — —

Hogy mind ezt ki nem találhattam amana-
napon, melyen másodszor életemben találkoztam vele — természetes; akkor csak ösztönszerűleg éreztem, hogy szemközt állok itt egy szép, kivételes jellemmel, mely messze túlszárnyalja mindazokat, kiket eddig láttam s ismertem.

De térjünk vissza a fényes lakomához.

Váratlan találkozásom az érdekes idegennel, s búskomoly hangja daczára, mely olykor fülembe csengett, vigan csevegtem szomszédaimmal, Ágnes két vőfényével, s így az ebéd nem tetszett hosszasnak, bár tovább tartott két óránál.

Este fényes bál volt a kastélyban.

Számos vendég érkezett ebéd után a

szomszédságból; s midőn este, hét óra tájban, a vidék legjobb czigánybandája hangoztatta zenéjét a nagy ebédlőben, több huszdeli párnál követte a két menyasszonyt, kik fiatal férjeik karjain nyitották meg a bált.

Eközben alkalmam lőn idegen ismerőm nevét megtudni. Ő gróf Loránffy Kálmán volt, utolsó ivadéka régi, gazdag családjának, s Keresztessynek közel szomszédja s meghitt barátja.

Minő különösek olykor az élet útjai! ki hitte volna akkor, midőn először láttam Loránffyt, hogy nemsokára a sors újra, s ily körülmények közt, fog bennünket összevezetni!

Ha most visszagondolok azon estére — minő álomszerűleg áll minden előttem! — A tágas, fényesen világított tánczterem, gazdag melléktermeivel együtt — a tömérdek virág, mindenütt, hová a szem fordult — a gazdagon öltözött matrónák csillogó gyémántjaikkal, az őszhaju s szakálú, de jókedvű öreg urak — a gyönyörű leánysereg — a deli ifjak — s mindenekelőtt azon magas

alak, mely sohasem vett ugyan részt a tánczban, de mely mindig közel volt hozzám — azon sötét szemek, melyekkel mindenütt találkoztam, bár az, kinek lelkitükrei valának, csak ritkán szólt velem pár elég közönyös szót! — —

Minő szépek — minő boldogítók voltak ezen órák! — de egyszersmind minő rövidek is! — mint minden boldog percze ez életnek!

* * *

Másnap egyedül voltunk a grófi családdal Megyeskúton; — a vendégek egyről egyig elszéledtek, s még Ágnes is, férjével elutazott, Keresztessy jószágára — csak Mendozaék maradtak még pár hétig szüleiknél, mielőtt a fiatal spanyol hazájába vitte kedves kis nejét.

A következő hajnalban mi is elhagytuk a kastélyt; s az idő száraz, az utak jók levén, negyednapra ismét Debreczenben voltunk.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

